

Hind 40 senti.

6
M
D
E
R
G

ROMAN

No

13

Enn Wõrk,
meie andekamaid nooremaid
heliloojaid.

Et. K. Amm...
Eesti NSV Riik...
Raamatukog...

SA
7593

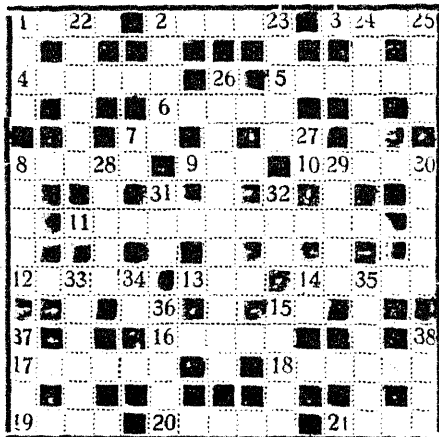
KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1928. A. VII. AASTAKÄIK

Hindmõistatus

Nr. 13 (151).

Ristsõnade mõistatus.

Kokkuseadnud **Wold. Sikk.**

Sõnade tähendused:

Wasakult paremale.

Ülevalt alla.

1. Osa öiest.	1. Lind.
2. Spordiselts Tallinnas.	2. Tarwit. jäälohkumisel.
3. Egiptlaste püha härg.	8. Söögi aine.
4. Sõiduk.	15. Alew Harjumaal.
5. Ametmees.	22. Rihma osa.
6. Läbipaistew.	23. End. rootsi kuningas.
7. Sidesõna.	24. Kiskjas.
8. Lõpusumma.	25. Jook.
9. Wankriosa.	26. Raadioaparaadi osa.
10. Tuntud elektripirnide wabrik.	27. Toon.
11. Jõuallik.	28. Kino Tallinnas.
12. Nimi piiblist.	29. Üksikettekanne.
13. Jook.	30. Kinonäitleja.
14. Pangaasjanduses ettetu- lew sõna.	31. Lühend. poisi nimi.
15. Toon.	32. Eesti maadleja.
16. Wald Tartumaal.	33. Kuulus tantsutrupp.
17. Aja mõõtuksus.	34. Isikuline asesõna.
18. Tarwit. habeme ajamisel.	35. Rahvatõug.
19. Tegelane Tootsi juttudes.	36. Eesti laulja.
20. Wärw.	37. Wald Tartu lähedal.
21. Palitu osa.	38. Toalill.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna ail „**Hindmõistatus lahendus**“ kuni 25. augustini 1928 a. Lahendusi võib saata mitu ühes ümbrikus ehk panna „Romaani“ talituse (Müüriwahe t. 16) sissekäigu juures (trepikojas) asuwasse kirjakasti. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaan“ nr. 17. (155).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja:

1. Neli tselluloos-kartongist allalastawat aknakardinad;

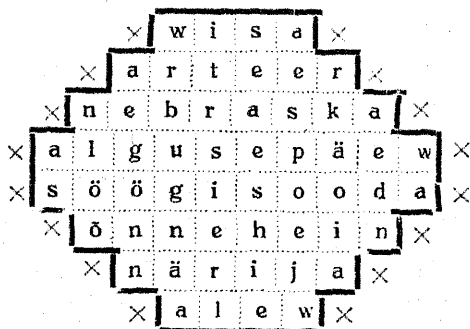
2- 1 anne Ed. Wilde kogutud teostest / 3. Fr. Tuglas — Hingemaa.

Loosimine on 4. septembril s. a. kell 3 p. l. talituse ruumes, Müüriwahe, 16.

„Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 9 (147)

On sõnad õieti seatud, saame ristidega märgitud ruudud lugedes ülevalt pahemalt alates wanasõna: „**wanasõna — wanawara.**“

Loosimisel wõitsid: 1.) 1 ilukõites aastakäik „Romaan“ 1923, — **Karl Oja**, Pärnust, Karuselili tän. 5.; 2.) Marie Uuder — **Sinine puri** — **Charlotte Weiss**, Tallinn, S. Karja 18. 3.) Fr. Tuglas — **Hingemaa** — **Hans Kulsk**, Tallinn, Lembitu, 14 — 5.

„Romaani“ talitus

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Zane Grey: Lindprie. — Ernst Zahn: Kaks teed. — Edward Welle-Strand: Torm. — Otto Hipp: Saladuslik kaup. — H. Wühner: Õpetlane. — P. Grünfeldt: Leiwakott. — Hans Gäfken: Mees kes seisma jääb. — G. Ramsauer: Elupäästja. — Eha Helgistu: Küsimus. — J. O. Curwood: Maailma äärel. Tõtt ja nalja.

Nr. 13 (151)

Juuli 1928

VII aastakäik.

Lindprie.

Ameerika kirjaniku Zane Grey romaani.

6

Nüüdsest hakates sõitsid nad öösel ja magasid päeval. Jõudes kord teisele poole Mueces jõge, teadis Duane Jennie seisukorra julge olewat ja enese hädaohuta. Nad olid nüüd kohal, mida ta ei tunnud. Kufagil idas seisid karjafarmid latali pillatult, aga saatus mõis neid samuti mõne sellise mehe juurde saata, kes karjäärõõmlitega ühes kambas oli, kui ausa juurde. Duane lootis, et saatus talle siingi veel Jennie pärast lahke oli. Beale selle tegi ta termiline seisukord muret. Ta oli wana tõusnud ja liig kaugele ja ruttu sõitnud. Nüüd tundis ta, et iga minut mõis sadulast maha kukkuda.

Wiimaks märkas ta mezguitpöösastega külmunud lagendikus kangel horitfondil rohelist plekki ja madalat, väikest farmerimaja. Ta juhtis hobused selle poole ja püüdis Jennie pärast rõõmsat nägu teha. Ta saatja näis olevat ühtlasi rõõmus ja kurb. Vähemale jõudes nägi ta, et see keh w maja oli. Aga keh wus oli ausufele tagatiseks.

Zuzernepõllud, wiljapuud, tuulerattapumbad, loomaaiad ja welistamistraamid piirasid wäikest puhast sawimaja. Paar last mängisid õues. Duanet nähes lippasid nad minema. See iseloomustas elu üffindust ja kartust. Duane nägi üht naist läwale ilmumat, siis meest. Mees, tehaslane liimkollaste juustega ja tედretähtega, silmitses Duanet uurimalt ja tuli siis wälja.

„Tere, wõõras!“ hüüdis ta, kui Duane peaa-

tas. „Tulge siia, Teie ja Teie proua. Dhoo, kas olete haige wõi haawatud wõi midagi muud? Lubage —“

Duane lastus sadulas kummargile ja silmitses tehaslast terawasti. Ta uskus tundmat abiwalmust, lahust ja ahusit ja oli oma arwamisest kindel. Ta peaaegu kukkus sadulast. Farmer mõttis ta wastu ja aitas ta pingi juurde.

„Marta, tule siia!“ hüüdis ta. „See mees on ju haige. Ei, teda on lastud, wõi ma ei tunne enam wereplekke.“

Jennie kargas sadulast ja tuli Duane kõr wale. Duane näis olevat minestusse langemas.

„Olete tema proua?“ küsis farmer.

„Ei, olen ainult neiu, kelle ta bandiitide käest wangiist päästis. Do, ta on surmuhawatu. Duane! Duane!“

„Duck Duane!“ hüüdis farmer ärewalt.

„Mees, kes tappis Blandi ja Alloway? Teie wõlguen ma palju ja tahan seda Teile tasuda, noormees.“

Farmeri proua tuli wälja ja katsus wiisiga, mis näitas lahust ja kogemust, Duane pudelist wiina anda. Aga Duane lükkas selle tagasi ja palus wett. Selle saanud, suutis ta jälle rääkida.

„Jah, olen Duane. Olen enmast waid liiasti kurnanud. Haawad, mis Blandi juures sain, paranewad. Kas tahate wõtta selle neiu oma juurde ja teda wargata, kuni ärewus bandiitide kessel kahaneb?“

"Rõõmuga!" vastas farmer.

"Tänan. Seda ei unusta ma iial, vaid olen Teile tänulik."

"Mis tahate siis Teile teha?"

"Pisut puhata — siis tagasi metsitukse laandl!"

"Noormees, Teile nõuate eneselt liig palju. Kas Blandi mehed on Teile kannul?"

"Uusun, oleme nende käest pääsenud."

"Kuulge. Võtan Teile ja selle neiu vastu, warjan teid mõlemaid, kuni jälle terve olete. Siin olete kindel. Lähema naabrini on wiis miili. Siia ei tule keegi."

"Teie sõandate palju. Mitte ainult Blandi mehed on need, kes mind offivad. Ka ratsapolitseinikud ajavad mind taga."

"Mina ei ole oma elus siin ümbruses veel ainuski ratsapolitseiniku näinud. Ja põlatutega olen ma alati hästi läbi saanud — wälja arwatud Bland. Kuudas Teile ütlesin, Teile olete mulle suure heateo teinud."

"Müü hobused saavad Teile äraandjaks!" lisas Duane.

"Wiin nad peitu sinna, kus on rohumaad ja wett. Seal ei leia neid keegi. Tulge nüüd. Laske ma aitan Teid tuppa."

Rolm nädalat lamas ta haigewoodis, enne kui paranema hakkas. Neljanda nädala möödudes mõis ta widewiku ajal juba lühikesi jalutus-käite teha. Siis tuli talle ta jõud ruttu jälle tagasi. Nüüd muutus ta ka jälle rõõmsamaks. Enamik oma haiguse ajast oli ta olnud waitne ja tujane.

"Jennie, warsti wõin ma jälle ratsutada," ütles ta ühel õhtul. "Wõimatu on mul weel sellele heale Andrewille koormaks jääda. Jial ei unusta ma tema lahkust. Ka proua Andrews on meie vastu nii hea. Jah, Jennie, sina ja mina — meie peame üksteisest nüüd warsti lahkuma."

"Ära sellega nii ruttal!" vastas neiu.

Duane arwas neiu wastupanu tema nure määrgiks, et tema jälle metsitukse ellu pidi tagasi minema. Ta oli muutunud, kandis fildedat walget kleiti riidest, mis proua Andrews talle annud. Uti ja hea toit olid ta wäsimust parandanud. Ta oli palju ilusam kui Blandi majas. Aga ta oli weel sama kahwatu ja ta silmad olid ifka weel sama kurwad. Kui Duane seda märkas, pani ta teda enam tähele ja omas teadwuse, et temagi kurwaks pidi jääma, kui ta neiu enam ei näinud.

"Tõenäoliselt ei saa me üksteist iial enam näha," ütles ta. "See on kummaline mõte. Oleme

üheskoos jaganud raskeid päivi, ja mul on, nagu tunnenin ma sind juba kaua."

Jennie näis olewat pelglik, peaaegu kurb, ja sellepärast kõneles Duane ifklistest asjadest wähem.

Ühel õhtul tuli Andrews mitmepäewaselt reisilt Huntsvillest tagasi. Ta oli täis uudiseid ja tegi enese väga tähtsaks.

"Duane, kogu maailm räägib ainult Teist ja sellest, kuidas Te Blandi rõõwlikesalgas olete puhastustööd teinud. Selle järele, mis Teile mulle jutustasite, liialdawad nad pisut. Aga Teile olete enesele Duaneesi kaldal sõpru teinud. Tapan, et pole linna, kus ei leiduks inimesi, kes Teid vastu wõtawad. Huntsvilles lähewad arwamised ju küll pisut lahku.

Pool elanikke koosneb kaabakatest, ja wõimalik, et need, kes Teid nii waljusti kiidawad, kõige suuremad kaabakad on. Näiteks kohtasin seal King Fisherit, selle ümbruse põlatute peameest, kes ennast teadagi arwab aumeheks. Tema ütles mulle, millise teene Teile olete teinud aufatele karjataswatajatele piiril. Noh, nüüd, mil Bland ja Alloway kadunud, saab King Fisheril loomade wargus kergem olema. Räägitakse, et Hardin oma laagrit tahtwat Blandi orgu wiia. Aga mina seda ei usu. Mati, kui mõni sihute suur pealik kadus, on ta jalk enamasti laiali läinud wõi osadeks jagunenud. Polnud ju meest, kes jalka oleks osanud walitseda."

"Kas kuulsite, kas keegi mind jälgib?" küsis Duane.

"Ei keegi Blandi salgast! See on kindel," vastas Andrews. "Fisher ütles, et ainuski hobust ei olla Teile jälgimiseks saduldatud. Keegi ei armastanud Blandi. Peale selle ei julge tema mehed Teiega tüli norida. Teile wõiksite julgesti Huntsvillesse ratsutada. See oleks wõidurõõm. Teile oleksite ka oma elu peale kindel — kui wahest mõni joobnud narr wõi loll lehmapois Teile peale ei katuks lasta — ainult oma kuuluse pärast. Selliseid mehikesi leidub igal pool, kust läbi lähete, Duane."

"Baari päewa pärast wõin jälle ratsutada ja enese eest hoolitseda," ütles Duane. "Siis lahkun. Sellepärast tahaksin Teiega weel Jenniest rääkida."

"Rõõmuga jätan ta oma majja."

"Tänan Teid, Andrews. Olete hea inimene. Aga mina soowitsin Jenniet Rio Grande äärest kaugeimal teada. Siin ei ole ta iial kindel. Peale selle wõib ta wahest sugulast leida. Neid on tal, kuigi ta ei tea, kus nad elawad."

"See küll, Duane. Mis Teile õigemaks arwate. Arwan, Teile wiite ta mõnda linna. Minge

põhja poole, Shelbhyvillesse või Crocketti. Need on mõlemad kenad lümaafesed. Ütlen Jenniele inimeste nimed, kes teda saavad aitama. Teie ei tarvitse tema sellisid linna sõita."

"Milline koht on lähem? Ja kui kaugel?"

"Shelbhyville. Urwan kahe päewa sõit. Seal ümbruses palju karja ei ole, sellepärast Teie karjaröömlaid karta pole. Ometi, parem sõitke öösel ja olge ettevaatlik!"

Kaks päewa hiljem kargasid Duane ja Jennie päikese loode ajal sadulasse ja lahkusid pere-mehest ja ta prouast.

Andrews ei tahtnud ta tänuist teadagi.

"Ütlen Teile, et olen ikka Teie wõlglane," seletas ta.

"Noh, hea küll. Kas wõin Teie heaks midagi teha?" küsis Duane. "Wõimalik, et mu tee mind siit weel kord mööda wiib."

"Siis peate peatama ja mind külastama, või Teie ei ole minu sõber. Ujun, muidu ei oleks mul midagi — ometi — midagi tuleb meelde —"

Ta wiis Duane naiste juurest eemale. Siis jatkas ta seal:

"Kuulge mind, Buck," sõjistas ta, "minu käsi on hästi käinud, aga keegi kaabakas, nimega Brown — Rodney Brown — on mul naha üle kõrwade tõmmanud. Ta elab Huntsvilles ja on minu waenlane. Ma pole iial olnud rewolwrikangelane, muidu oleksin temale juba ammu kätte maksnud. See kaabakas Brown tegi nii paljaks, warastas mult kõik. Tema on hobuse- ja weisemaras ja tal on Huntsvilles küllalt mehi selja taga, kes teda waritsewad. Urwan, rohkem ei waja ma ütelda."

"On see sama Brown, kes kellegile Stevensile lastis?" küsis Duane uudishimulikult.

"Jah, sama. Kuulsin sellest. Wannub, et ta hakanud Stevensi rinnast. Aga Stevens sõitis minema ja keegi ei tea midagi kindlat."

"Lufe Stevens suri haawa kätte. Mina matšin ta maha," ütles Duane.

Andrews ei ütelnud selle peale midagi ja nad läksid naiste juurde tagasi.

"Nii siis, umbes kolm penikoormat peateed, siis, kui hargneb, paremat kätt ja otse edasi. Nii see ometi oli, Andrews?"

"Jah, nii! Ja palju õnne teile mõlemale!"

Duane ja Jennie traawisid wälja wajumasse widewikku.

Kangekaelne mõte painas Duanet. Mõlemad, Lufe Stevens ja Andrews, olid talle südame peale pannud üht meest nimega Brown surmata. Duane soovis südamest, et nad seda ei oleks teinud, vähemalt mitte uskunud, et tegu kindel on. Ta needis seda werist maad, tema mehi, kellele surmamine enesestmõistetaw oli, ja tundis,

et ainult mõistus ja usk kõrgemasse olemusse tema wõis päästa.

Siis hakkas ta Jenniega wõistlema ja maalis temale lootusröömsaid tulewiku pilte.

Utki tuli pimedus.

Taewa all seisisid rasked pilwed. Tuuleõhku polnud. Palawuseleitsak ennustas tormi.

Reagi ei wõinud Duane enam tofina sammu järele näha, kes pimeduses wõis teeharu tähelepainemata jääda, kuhu tarwis oli pöörda. Ometi õnneistus neil kõrgemale pinnale jõuda, kus vähem puid kaswas ja selle tagajärjel pimedus nii pilkane ei olnud.

Duane leidis koha, kus tee hargnes, sai õigele teele ja tundis oma südame olevat kergema.

Tema pahanduseks aga hakkas peent udu-wihma sadama. Märja ilma jaoks polnud Jennie rietatud ja tema ka mitte, ta pani oma kuu, mida ta soojas, kuuwas klmnas harwa tarwitas ja mis taha sadula külge seotud, Jenniele ümber.

Nad ratsutasid edasi.

Wihma tibas edasi ja ta läks tihedamaks. Duane sai läbi, läbi märjaks ja lõdises. Jennie asi oli kuue pärast pisut parem, aga ta nõudis, et nad otsiks warjupaiga, kus wõis tuld teha ja riideid kuivatada, sest ta oli mures sellimehe pärast, kes weel sedawõrd terve polnud, et wõis külmetuse wälja kannatada.

Ja lõpepoolest lõgisesid Duanel külma käes hambad.

Selles tihjas kõrbes warjupaika leida näis olevat asjatu katse. Ometi juhtusid nad ootamatult ühe mahajäetud sawionni juurde, mis teest pisut eemal seisis. Wett oli igal pool aurudes, aga hobuste jaoks kohta ei olnud.

Hea tuli, soe koit ja jook lastsid nende seisurra jälle kannatatawaks teha.

Jennie heitis magama. Duane aga tahtis ärkwele jääda. See omi polnud kindel warjupaik. Wihma sadas juba kõwemini ja tuul põõras põhja.

"Põhjatorn!" ümises Duane. "Wõib kosta faks, kolm päewa!"

Ta märkas, et õnn teda ometi enam ei saanud. Ainult üks asi oli selle juures ometi weel soodus: reisirajad sellise ilmaga wistiski ei liikunud.

Jennie magas, kuna Duane walwas. Selle neiu päästmine tähendas temale ometi palju enam kui oma peale wõetud Alexande lahendamist. Inimliku tunde kõrwal, õnnetut naist aidata, ja peale uhtuse, ometi weel midagi olla peale põlatu, peitus temas weel kummaline, isiklik, soe, warjaw tunne.

Ta waatas neiu, kuidas ta seal lamab, õrn,

sale neiu, kleit määrdinud, juuksed tormist safitud, nagu kahwatu ja rahulik, pisut kõsine mures, pikad mustad ripsmekarwad ulatafid peaaegu põskedeni. Ta nägi ta kiburust ja õrnust, ta naiselikkust nagu ei iial enne. Temata olesks ta müüd murtud, põhjaetatud neiu kaugel Blandi majas.

See tõsiasti andis talle kõrge tunde, et oli talle mõinud olla tähtsaks saatusepööraks. Neiu oli alles süütu ja noor. Ta mõis unustada, mis sündinud, mõis jälle saada õnnelikuks, mõis elada, mõis saada heaks naiseks ja emaks.

See mõte paisutas Duane rinda. Nii surmaw kui ta tegu olnud, ta oli ometi head teinud ja aitas teda langemat lootust elustada; iial enam, sestsaadik kui Jennie ta mõtetes wiibis, polnud talle ta tondid tagasi tulnud.

Homme wiibis Jennie wiististi juba heade inimeste hulgas ja tal oli mõimalus oma sugulasi leida. Duane tänas see eest Jumalat. Sellepärast oli ta meel hale ja süda walutas.

Neiu magas enam kui poole päewa. Duane walwas, ikka ärkisel, kas ta istus, seisis või käis. Wiim pladises wahetpidamatult katusele ja lõi wahetewahel uksest sissegi. Hobused olid wäljas kerges kuuris, mis waid pisut warjas, ja kaapisid. Nad olid saduldatud ja alati walmis.

Umbes kell neli pärast lõunat ärkas Jennie, keetis süüa ja istus hiljem tule ees.

„Homme sel ajal oled ja Shelbyvilles,“ ütles Duane.

„Ja kus oled sina?“ küsis neiu ruttu.

„Mina? Olen teel kusagile üksikusse kohta,“ wastas Duane.

Jennie loidises.

„Olen Teksases kaswanud. Mäletan, kui karewad olid mehed minu perekonnas. Aga neil oli ometi katus pea kohal, kolle tulega, woodi — keegi, teda nad mõisid armastada. Ja sina, Duane — ah, mu Jumal, millist elu pead sina elama? Ratsutama, ennast peitma, igawesti ette waatama. Ei korralikku sööki, ei patja, ei lahket sõna, ei puhtaid riideid, ei naise kätt! Hobused, teed, kaljud, koopad — need jaawad sinu elus tähtsad olema! Ikka edasi ratsutama, ennast warjama, surmama — kuni ja —“

Ta hakkas nutsuma ja lastis oma pea wajuada põlwele.

Duane oli hämmastunud ja sügawasti liigutatud.

„Ma tänan sind, neiu, et ja nii minule mõtled,“ ütles ta wärisewa häälega. „Sa ei aima, mis see mulle tähendab.“

Jennie tõstis näo üles. See oli pifaratest märg, kõnekas ja imeilus.

„Olen kuulnud, et ifegi kõige paremad mehed siin wäljas meelstunwad ja pahaks saawad. Sina mittel Toota mulle seda Ma ei ole iial — üht meest sellisena tunnud kui sind! Sellist — ei saa ma küll ka iial enam näha — tänase päewa järele. Sial ei unusta ma sind. Tahan sinu eest palwetada ja mitte iial loobuda sinu heaks kõik tegemast. Ara heida meelt. Sial, ei iialgi pole hilja. Mindki hoidis lootus elus — seal wäljas Blandi juures — enne kui sa ilmusid. Olin waid waene, nõrk tüdruk! Aga kui mina mõisin loota, siis wõid sina seda ka. Jää eemale neist meestest. Ole üksik hunt! Wõitle oma elu eest. Jää oma warjupaika — ja wõib olla — ühel päewal —“

Ta ei suutnud edasi rääkida.

Duane wõttis ta käest kinni.

Tundega, mis sama sügaw kui neiu oma, töötas ta neiu sõnadele mõelda. Olles meeleheitlikus hirmus tema pärast, oli neiu targasti rääkinud ja talle ainuä dige tee kätte juhatanud.

Duane walwsus oli ärrituse tagajärjel pisut wähenenud. Ikki märkas ta, et kõrb, kelle seljas Jennie sõitnud, oma ratsutid oli purustanud ja ära jooksnud. Wõimalik, et ta oli lähemasse pöösasse jooksnud. Aga seal teda ei olnud.

Duane ei tahtnud Jenniet nii tee lähedale üksi jätta. Sellepärast tõstis ta tema hobuse selga ja käskis tal omale järele tulla.

Wiim oli parajasti üle läinud, kuiqi torm nähtawasti weel polnud möödunud. Jäljed wiisid ühe lombi juurde ja sealt laiale lagendikule, kus nii tihedad pöösad kaswasid, et Jennie sinna sisse ei pääsenud.

Duane oli wäga pahane. Ta pidi kõrwi kätte saama.

Aeg lendas. Warsti jõudis öö.

Duane ei mõinud nõnda, et neiu talle jala ruttu läbi pöösaste järgneks. Sellepärast otsustas ta neiu mõisa äärde jätta ja ise sisse minna.

Seda tehes pani mingisugune hääl ta kuulatama. Oli see mõne oksa prahsumine, millele ta astunud või kõrwale liikunud? Ta kuulis hobuse kärsitut tampimist. Siis jäi kõik jälle waiksaks.

Ometi kuulatas ta weel, weel mitte rahuldatud. Oma kindluse asjus polnud ta iial rahulik. Ta teadis wäga hästi, et siin maal keegi iial ei mõinud julge ja kindel olla.

Kõrb oli mõisa äärest läbi murendud. Duane ei osanud seletada, mis teda sinna tõnmanud. Wiististi mitte rohi, sest seda seal ei olnud.

Korruga kuulis ta hobust edasi jookswat ja ruttas temale järele. Muda oli sügaw, terawad rauad tegid jooksmise raskest. Ta jõudis hobusele järele. Samal hetkel nägi ta hulga hobuste jälgi.

J. KREEK

meie tuntumaid heliloo-
jaid ja koorijuhte, kelle
kompositsioonidest oli IX
üldlaulupeo eeskavas:
„Meil aiaäärnetänavas.“

Evald Aav,

meie nooremaid heliloojaid, sõja-
väe meeskooride juhataja IX
üldlaulupeol.

A. VEDRO

meie tuntud heliloo-
jad, õppejõud Tallinna
konservatooriumis.

Ta kummardas neid vaatama ja kohtus.
Need olid üsna märsked, ifegi veel peale saju
lõppu tehtud ja hästirautatud hobuste jäljed.

Duane ajas enese sirgeks ja vaatas ette-
vaatlikult ringi. Silmapilk otjustas ta tagasi
minna.

Aga ta oli kaugele mõstastiffu tunginud ja
kiire jooks oli võimatu. Kord või kaks
arvas ta oksade praksumist kuulvat, aga
ta ei olnud selles kindel. Kindel oli temas
waid usk, et teda uus hädaoht ähwardas.

Ükki kajajid tema ees selgesti kuuldamalt
kabjalöögid.

Siis kostis wali karjatus.

Duane jooksis edasi ja murdis enesele läbi
tihniku teed.

Ta kuulis veel kord Jennie karjatamist —
hirmukisa, mis ruttu sumentati. Enam paremal
pool näis see olevat. Sinna poole tormas
Duane.

Ta jõudis lagedale kaljule, kus tuli ja jala-
jäljed näitasid, et siin alles veel hiljuti oli olnud
mingisugune laager. Siis tormas ta tihnikust
välja.

Aga ta tuli hilja.

Tema hobune oli kadunud, kadunud ka
Jennie.

Kedagi ratsanikke polnud enam näha. Ei
kellegi häält enam kuulda. Sügavad kabjajäljed
wiisid põhja poole. Jennie oli ära wiidud —
arvatavasti rõõmlite poolt. Duane taipas, et
tagaajamine asjatu ja Jennie kadunud oli.

10.

Umber jada inglise penikoormat noist pai-
gust, mis Duane tegusid näinud, kaugele üles,
kus Duane jägi oma selget mett kollaste kal-
jude wahelt läbi weeretab, seisib wäike maha-
jäetud ütt, mis mezguitpostidest tehtud. Ta oli
ammu ehitatud, aga hästi alal hoidunud. Üks
üks suundus tal rohtunud tee poole, teine sü-
gawas tihnikus mäekuristikku suunas. Sel piiril
elafid need, ke? seadust kartsid, ja need, kes mõ-
nesuguse ülekohutuse teo eest kättemaksu kartsid;
iaal ei elanud nad majas, millel oli üks üks.

See oli metsik, ükif koht, mitte loodud in-
mestele elukohaks — ehk olgu ainult wäljatõu-
gatuile. Sel ehk oleks raske olnud seda kohta
mõne teise metsiku kohaga siin lagedal maal wa-
hetada. Üll kuristikus leidus joogiwett küllalda-
selt ja rohku kogu aasta kestel, jahedaid puhla-
misplatse, hirmu, kodujäneseid, kalkuneid, puu-
wilja ja penikoormate kaupa kitsaid, kõweraid,
sügawaid kuristikke, mis täidetud kaljutükkidega
ja läbipääsmatu tihnikuga. Siin kuuldi pantri
kisa, metskassi tursumist, jaaguari kõhifemat
haukumist. Lagematud mesilased sumistasid ke-
wadelilledes ja puistasid, nagu näis, mett õhku.
Ja hõnnikust õhtuni kajas linnulaul, eriti pil-
keräästa wali hüüid üle teiste.

Selgeil päiwil — ja pilwes päivi oli har-
wa — kui tuul päikese loodeajal rauges, näis
ütt olevat nagu waitusest piiratud. Raugeb, tu-
mesinised, kuldpalistusega mäed kahwatasid su-
rewas walguses.

Sel rahulikul tunnil ronis üks mees alt ku-
ristikust üles ja istus üti läänepoolse. uffe ette
See ükif õhtu walmur, see waituse kuulaja ol

Duane. Ütt oli sama, kus Jennie ta kolm aastat tagasi oli terweks ravitsenud.

Sellersi nimelise mehe surmamine ja asjaolude süümuus, mis sellest kahetseniisewäärse ja kummalise tragöödia tegid, olid Duane tegudes, kui mitte muudatuseks, siis ometi waheajaks osutunud. Ta oli Sellersit järginud surmamise mõttel, kuna ta teda Jennie rõõwijaaks oli arwanud. Kawa oli ta teda järgitud, niipea kui ta kuulis, et Sellers üksi oli. Duanel ei olnud mingisugust kindlat teadmist Jennie surmast. Ebamäärased kuulujutud, paar sõna siit ja sealt, tõestumata lood olid kõik, mis Duane aastate jooksul kogunud, et põhjendada oma usku, et Jennie warsti pärast teise wangipõlwe hakku oli surnud. Aga Duane ei teadnud midagi kindlat. Sellers oleks temale seda wõinud ütelda. Kui Duane teda ei suutnud rääkima panna, tahtis ta seda ta filmadest lugeda. Aga mitte iialgi märgist möödnud kuul sules Sellersi suu ja murdis ta filmad.

Pärast seda kottupõrget lamas Duane kawa ühe lahke karjakaswataja ütis, ja kui haaw, mis Sellers talle löönud, paranes, rändas ta kahe hobusega ja ühe patiga Duanele äärde kuristikku. Seal oli ta ennast kuude kaupa warjanud, kannatades südamehunnistuse piina, olles unistaja, fantoomide ohwer.

Ta pidi töötama, et seal kaljukindluses elu fees hoida. Ja töö ning tegewus aitasid ta tundidest üle. Sest tööta tundidel ja ööfeti pidi ta elama põrguga oma rinnas. Wäikeste loode- ja widemikutund tegid kõik nuu wäljakannatatawaks.

Wäike ütt kuristikku kaldal näis weel olewat elustatud Jennie juuresolekust. Mitte, nagu oleks ta tunnud neiu wainu, Oleks asi nii olnud, tal oleks kindel teade olnud ta surmast. Ta lootis, et Jennie oma teist õnnetust üle ei elanud, ja see lootus muutus temas usuks, kui mitte teadmiseks.

Siia tagasi tulles ja esimest korda jälle ütti astudes oli ta kõik nii leidnud, kuidas ta sealt kord lahkunud: Seal seisis wäike paelake, mida Jennie oli tarwitanud oma särawate juuste sidumiseks. Ainuski põlatut ega reisirjat polnud käinud siin üksikul kohal, mis Duanele ilka armajamaks sai.

Aeg ei olnud Jennie pilti ta hingest kustutanud. Ta wõis, filmi kinnipigistades, Jenniet nii selgesti näha, nagu seisaks ta tema ees libas ja meres. Tundide kaupa istus ta nii 'a unistas elust, mida ta iial polnud tunnud ega iial ei saanud tunda. Ta nägi Jennie salebat, weetawat teha, wana pruuni, katkist kleiti, milles a teda Wlandi juures esimest korda näinud, ja ad mehhiho sandaalides, peeneid ratus käsi,

ümmarguseid käewarsi ja ümmargust kaela, kahwatut, kurba, ilusat nägu tarretute, mustade filmadega. Tal oli meeles iga pill, mis ta temale heitnud, iga sõna, mis ta temale ütelnud, iga liigutus. Ta mõtles neiu ilule ja armsusele, wähestele nähtustele, millest ta oli pidanud järeldama, et neiu teda oli armastanud. Ja ta tundis ennast nende mõtlemata, kõige pealt ta elule Wlandi majas, tema põgenemisele, uuesti wangistamisele, sest et need mõtted ja mälestused temas äratafid kibeda, kajuwalu. Ta pidi kannatades mõtlema, sest et see tema südant lõi.

Nüüd istus ta siin ja unistas awafilmi oma isamajast ja walgepeaga emast. Ta tundis hirmsat üksindust, wäljatõugatu elu lohutamatu meeleheidet.

„Olen üksik hunt! Olen lindprij, wäljatõugatu, surmud heale ja korralikule maailmale. Ei ole mul ema, ei kodu, ei naist ega last! Olen üksi — üksi! Parema olla tundeta loom wõi laip! Mõtted ajawad mu hulluks. Znimene, mis jäi sulle? Weiduurgas, hundikoobas, üksikud, waitwad päewad, üksikud ööd, elustatud tontidest, kuidas peab see lõpma? Mis on mulle weel üle jäänud? Minult wilets, kustumatu tung elada! selle wiletsa elu küljes rippuda — mitte surma karta, aga karta soowi surra, nagu lindprij sureb — mitte oma kingades. Wain, suu olid esimehe ja sa oled juba ammu kätte makstud. Ja teie teised — teiegi olete kätte makstud. Puhake rahulikult oma kalnudes ja andke mulle rahu!”

Aga nad ei puhunud rahulikult kalnu all ja ei annud talle rahu.

Warjudest ja udust tõusid tondid ja saatid ta woodisse.

Kui tihti oli ta enesele ise ütelnud:

„Mul on mõistus alles. Sull ma ei ole. See kõik on fantaasia — kuulujutus — mitte tõsiasi. Mul pole tööd ega teenistust, ei ideali ega lootust — ja mu waim on hull ja täis pilte. Ja need pildid on loomulikult inimeste omad, kellelega mul on tegemiist olnud. Ma ei saa neid unustada. Nad tulewad minu juurde, tund tunnilt. Ja kui mu piinatud waim nõrkneb — — —”

Nii mõtles ta mugawal asemel lamades. Öö oli kaljuseinte wahel täheselge ja seisid tumeda warjuna nende kohal. Putukad sumistasid, wilistasid, trummeldasid laule. Tasaesi wulises wesi üle jõe põhjakwilde. Kaljude wahelt kuristikust kajas öökulli kaeblik kisa. Duanel koormas üksinduse tinamantel. Ta ei suutnud mõtteid eemale peletada; sama hästi oleks ta wõinud mõnda tähte puudutada.

Ta mõtles, kui palju wäljatõugatud nüüd küll nagu temagi lamafid selle sammetise tähtaewa all, wiisteisikümmend inglise penikoormat ehk miili El Posost kuni Rio Grande suuni. See

oli lai, metsik maa — rahutute riik! Sindpriide waldfond!

Rufagil oli ta kuulnud wõi lugenud, et ratsapolitseinikud Teksases wäljatõugatute kohta raamatut pidasid, kus kirjas seisid nende nimes ja eluloolised andmed. Seal oli — kolmtuhat tuntut wäljatõugatut. Ja ometi oli see wististi waid pool sellest õnnetust karjast, kes kõigist Põhjaameerika liitriikidest kokku olid woolanud. Duane oli reisimud laagrist laagrisse, koopast koopasse, peiduurkasti peiduurkasse, ja tundis, tundis kõiki neid mehi. Enamik neist olid lootufeta kurjategijad; mõned olid kättemaksjad; wähe oli nende hulgas, kellele ülekohut tehtud. Ja juhuslikult leidis nende hulgas mõni mees, kes oma laadi inimlik ja aus ja headusele veel polnud kadunud. Aga ühes asjas olid nad kõik ühesugused: rahutused. Ja sel täheselgel ööl puhkasid nad oma tujaste nägudega nagu hundid: mõned karjas, mõned üfsikult nagu hali hunt, kes ei tunne kaaslast. Duane arvates polnud nende wahel sellepoolest suuremat wahet, et enamik nendest oli uppunud kuritegudesse, toorusesse ja alkoholi, nii et nad ei osanudki enam paremat mõtelda, waid olid nagu kadunud metskoerad. Duane kahtles, kas nende hulgas veel meest leidis, kel selge ei olnud, et ta kõlblikselt oli wrahtis muutunud.

Ometi oli ta nende hulgas leidnud waeseid mehi, kes seda teadsid. Ta uskus, et wõis nende mõtetesse tungida ja nende elu tõtt tunda. Duane oli kolm aastat wajanud oma isa mõistmises. Ja nüüd ei kahelnud ta, et rewolwriirangelased nagu Bland, Alloway, Sellers, kes wähenatti südametunnistuse piina ei tunnud, et neid mehi midagi piinas, midagi, mis nende rahu ja und enam segas kui kõik muu, ja see midagi oli üle harilikku mõõdu tõusnud h i r m s u r m a eest!

Nad olid täidetud sellest hirmust, igast ohwrist, mis neid hauast hüüdis, et midagi nii kindel ei ole kui surm, mis neid iga nurga tagant luuras, enmast igasse warju peitis ja sügawas rewolwriirauas peidetult waritses. Neil meestel ei wõinud olla sõpra; nad ei wõinud armastada ega naistki usaldada. Nad teadsid, et aimus elamisewõimalus seisis nende umbus, nende walwuses ja osamuses ja et sellise elamisewiisi juures lootus ei wõinud kestew olla. Nad olid ise enda hukkamõistjad.

Mis wõis nende südamesügawuses peituda, kui nad täheselgel ööl nagu täna maha heitsid, saladusega waitimises ja warjus, mõõduma olemisuga ja musta tulewisuga, mille saladus iga tunniga läheneb — mis muud wõis nende südames peituda kui p ö r g u?

Põrgu Duane südames polnud hirm inimeste

wõi surma eest. Ta oleks röömus olnud, kui oleks wõinud eluoorma eemale wifata, ja arwas surma enesestmõiste tawaks. Tihti oli ta teda palunud. Aga enese alleshoitungi arenemud waim ei lubanud tal enmast tappa ja tõrjus soowitagi, et waenlase kuul teda tabaks. Mõnikord oli tal ebamäärane, temale enesele waewalt selgim mõte, et see waim see oligi, mis Amerika edeli walgele mehele oli elatawaks teinud.

Tema ohwrid, üfsikult ja koos, tulid ikka jälle tema juurde tagasi. Nad ei heitnud temale ette autust ja argust, nad ei kaewanud tema peale ebaurimuse wõi mõrtsukatöö pära! Nende süüdistus oli ainult: sina oled tapnud! Oli, nagu teafsid nad enam kui sel ajal, mil nad elasid, nagu oleksid nad õppinud, et elu on jumalik, saladuslik annus, mida ei tohi rööwida.

11.

Beaegu kuus kuud oli Duane Duecesi kuristitus mõõda saatnud. Siis kibutas üfsindus ja tegewusetus ta sealt jälle wälja. Ta pidi miuema mägestikuteedele, pidi midagi muud otsima kui jeda üfsikut pesitsemist, mis teda ta mõtete piitsutatava piina meelewalla alla andis.

Getkel, mil ta tee tema jälle inimeste lähedale wiis, sündis temas kummaline muudatus. Iseäralik soojus tõusis temasse, soow nägusid näha, hääli kuulda — raskemeelne-röömus kummaline ärewus.

Aga see oli waid ta wana, fibeda, unetu ja igawese walwuse eelkäija. Peitis ta enmast üfsikult pööstestesse, siis oli ta kõige eest julge — wälja arwatud tema sügawam ja parem mina? Kui ta sellest lahkudes lähenes inimeste asupaikadele, siis olid jõud ja tahe pöördud waid elu alalhoiule.

Õpinene küla, kuhu ta sisse sõitis, oli Mercer. Seal oli tal palju sõpru. Mercer tundis kohustusi Duane wastu. Küla ääres seisis haud, wõsaga kaetud, nii et tema pealkiri Duanele waewalt nähtaw oli, kui ta sealt mõõda ratsutas. Tema polnud seda ita lugenud. Aga ta mõtles nüüd Gardinile, kes keegi muu polnud kui Blandi esimene kaaslane.

Palju aastaid tagasi oli Gardin Merceri ja tema ümbruskonna karjaajajaid ja karjakaswatajaid alati ärewil hoidnud. Ühel õnnetul päewal oli tema wõi olid ta kaaslasted ühe mehe maha löönud ja paljaks rööminud, mehe, kes kord Duane't ja hädas oli aidanud. Duane kohtas Gardini wäitsel külaplatzil, ütles talle kõik põlatute jõimumõnad, ärritas teda ja lastis ta sel hetkel maha, mil teine relwa haaras.

Duane läks kellegi Sonesse majja, kes oli

tefasklane ja oli tunnud ta isa. Seal leidis ta sooja vastuvõtu. Alusa käe pigistus, sõbra hääl, laste jutt, kes teda ja tema revolvrilt põrmugi ei kartnud, hea ja rikkalik söök, uued riided — tegid Duaneist teise inimese.

Palju ta midagi ei rääkinud. Hind, mis tema pea peal seisis, koorem, mis teda rõhus, tegid ta vaikivaks. Aga ta jäi himukalt uudiseid, mis temale jutusiati. Kõigil aastatel, mis ta kodust kaugel meetnud, polnud ta sõnagi kuulnud oma emast ja onust. Meed, kes ta kõsised sõbrad olid põrimail, oleksid olnud viimased, kes tema järele oleksid pärinud ja talle kirju kirjutanud, mis Duane asupaiga oleksid mõinud ära anda.

Duane jäi kogu päevaks lahke Jonese juurde, ja kui widewik jõudis, jäi ta tungiwa palwe peale sinna öösekski. Sarwa juhtus, et Duane katuse all magas. Ohtul, kui Duane majapere-mehe kahe pojaga, kes teda kui kangelast waimustatult silmitsesid, werandal istus, tuli Jones postilt tagasi ja saatis poisid kiiresti minema. Ta oli suures ärewuses.

„Duane, ratsapolitseinikke on linnas,“ sofis-tas ta. „Ja igal pool räägitakse juba, et olete siin. Jõudsite ju hommikul hilja siia. Gull inimesi on Teid näinud. Ei usu, et leiduks mõni poiss wõi mees, kes Teid üles annaks. Ennem teevad seda naised. Meed lobisewad — ja ratsapolitseinikud on ilusad poisid ja jooksewad kangesti põlleda järele.“

„Milline kompani?“ küsis Duane rahulikult.

„Kompani A kapten Mac Nelly, uue ratsapolitseiniku juhatusel. See mees on enesele sõjas nime teinud. On ka politseiteenistuses innet teinud. On mitu hirmsat salka lõunas häwitatud ja töötas nüüd põhjas.“

„Mac Nelly. Olen temast kuulnud. Kirjel-dage mulle teda.“

„Sale mehikene, aga wintake ja kange. Hele nägu, mustad wurrud, mustad juuksed ja terawad mustad silmad. Käsiw pill. Mac Nelly on peen poiss, Duane. Pärit ühest lõunariigist, heast perekonnast. Ei soowiks, et ta Teid siin näeks.“

Duane ei wastanud.

„Mac Nelly on tubli poiss ja ta ratsani-kud on kõik waid fogenud mehed. Leiawad nad sinu siit, siis on nad sul kohe kannul. Mac Nelly ei wõta revolvrilt kergesti, aga ta ei wiivitaks kohusetäitmise-ga ka siis, kui tal surm silma ees seisaks. Ja nii oleks ka nüüd asi. Duane, hoidke Mac Nellyst kaugel!“

Weel ifka waitis Duane. Ta ei mõtelnud hädaohule, waid mõtles sellele, kui wähe wõis ta wiibida sõprade juures.

„Olen Teile juba moonapaki walmis tei-

Theodor Vettik,
meie tuntud helilooja ja koorijuht.

nud,“ algas Jones uuesti. „Lähem wälja Teie hobust saduldama. Olge siin ettevaatlik!“

Waewalt oli ta need sõnad ütelnud, kui wäljast teelt kiired sammud kostsid.

Keegi mees astus õuemärawasse. Oli juba widewik, ometi oli tugew kogu kohe näha. Kui mees lähemale tuli, nähti, et ta käed ja käe-warred ülewäl hoidis. Ta aeglustas samme.

„Kas elab siin Jones Burt?“ küsis ta tasa ja ruttu.

„Muidugi. Olen Burt. Mis Te minuist soo-wite?“ wastas Jones.

Wõõras waatas wargfelt ringi ja tuli lähemale, käed ifka weel püsti.

„On teada, et Bud Duane siin wiibib. Kap-ten Mac Nelly laager seisab linna lähedal jõe ääres. Tema lasab Duanele ütelda, et ta wide-wiku ajal tema juurde wälja tuleks.“

Wõõras pööras ja lahkus sama tasa ja sa-laduskikult nagu ta oli tulnud.

„Wõtkumind see ja teinel Mis sa nüüd teed?“ ütles Duane mõtiskledes.

„See on esimene hull asi, mis ma olen Mac Nellyst kuulnud. Ei oska midagi ütelda. Oleksin wandunud, et Mac Nelly kellegagi wa-lemängu ei mängi. Mul oli temast auja mehe nulje. Aga, wõtaks tont, äraandmine on ometi tema kawatjus. Muud ma selles ei näe.“

(Järgneb.)

Kaks teed.

Helweetsia kirjanik **Ernst Zahn.**

4

„Mis saab meist?“ kogeles Ewa, pooleldi jälle teadwusele ärganuna.

Lieni naeris.

„Kui siia jääme, sööb tuli meid ühes me armastusega.“

„Kas see ei oleks kõige parem?“ meelitas Ewa oma nõrkuses.

Siis tõstis Lieni ta kätele ja pööras tulele wastu.

„Jah, nüüd võiksin ma sind sundida, sind, et sa minu seltsis peaksid suremal Süüdlane sa oledki ju wiltsuses — miks tulid sa siia alpidesse! — Aga mis kasu oleks sellest. Oled noor ja —“

Ta peatus äkki ja waatas neiu kahwatanud näole. Nagu oleks ta alles nüüd teadwusele jõudnud, kes ta kätel wiibis, waldas teda wiha ta enese wastu.

„Lollus,“ kiristas ta. „Tont wõtku seda lollust!“

Neiu ümbert kõwasti kinni kahmates, tormas ta metsast wälja.

Jõudes teerajale, mis „gwüestile“ wiis, laskis ta kantawa maha libiseda.

Taewaweed woolasid kui ojad ja tegid nad nüüd metsast wälja jõudes märjaks.

„Nii ei wõi te koju minna,“ ütles Lieni kummalise rahuga. „Istuge sinna kiwi alla! Ma saadan Teie kandjad ja waibad. Selle tee jaoks on Teie saapad liig halwad ja Teie jalad liig õrnad!“

„Luba, et sinuga lähen,“ palus Ewa, „Meie ei käi enam iial koos,“ oli Lieni wastus.

Ja ta lahkus Ewast.

„Lieni, ma tahan sinu olla,“ kimsendas Ewa talle järele. „Mis pean ma tegema? — Lieni! — Lieni!“

„Peate lahkuma albist, niipea kui wõite, ja ei iial enam siia tulema,“ kõlas wastus tagasi.

Siis oli Mattli kadunud.

Ewa kobas oma otsaesist. Ta meeled läksid segi. Aga ta tõusis. Jalad tinarasked, wärisedes ronis ta mäest alla. Wihm jootis ta juukseid ja tungis ta kleidist läbi. Eemaleminew mürin saatis teda. Tema taga seisis mets suitsus ja tules. Nagu surmakisa kõlas pragin põwates kuuskedes tema kõrwas. Ta

kuulis seda hirmsat häält weel, kui ta juba ammu oli wõõrastemajja jõudnud.

Kui ta albilt ja wõõrastemajast nõdal hiljem lahkus, siis oli see, et sinna mitte iial jalga tagasi tõsta.

VII.

Waksalist läbi Seestadi tänawate lonkis pikkamisi üks wana talumees, kellele inimesed järele waatasid, sest et ta wõõras ja iseäralik paistis olewat.

Oli maikuu. Tolm kattis tänawaid ja päike paistis soojalt, aga wanamees käis talweriides ja talwemüts oli tal sügawasti walgetele juustele tõmmatud. Tema kortsunud näol seisis piinlikkus, peaaegu hirm; tänawatemurd näis ta pea segaseks tegewat. Otsides waatasid ta punaste äärtega silmad ringi, ja wahetewahe! jäi ta seisma, nagu ei teaks ta teed ega sihti. Wiimaks wõttis ta südame rindu. Wärisewate kätega mütsi kergitades, küsis ta ühelt poisilt, kes temast parajasti möödu:

„Kas wõite mulle ütelda, kus keegi Galleter elab?“

„Galleter — mis ta on?“

„Poiss tegi, nagu poleks tal aega.“

Tal on õllewabrik,“ kogeles talumees, ja tal oli kahju, et oli julunud linnalast tülitada.

„Minge otse edasi, kuni tänawat on, siis pahemat kätt, siis järwe poole.“ Seda mulistas poiss ja lippas minema. „Mine nina järele, mats,“ kuulis wana nake teda ütlewat.

Ta pani mütsi jälle pähe ja neelatas paar korda, nagu kitsendaks midagi ta kõri. Siis lonkis ta edasi, ikka sama laia tänawat mööda, masinlikult poisi nõuande järele. Wähemalt weerand tundi oli tal minna, kuni tänaw hargnes. Sinna jäi ta uuesti kaheldes seisma. Inimesed, neid oli palju, ruttasid fast mööda, samuti weosõidukid ja woorimehed. Wiimaks tuli suur weowanker, mil kaks hobust ees. Tühjad waadid olid tal peal ja wankri külglaudadel seisis suurte tähtedega lugeda: Galleteri õllewabrik.

Talumehe nägu läks äkki heledaks. Hobused käisid sammu; ta võis neid jälgida, nii et wanker silmist ei kadunud. Ja nõnda leidis ta, mida otsis.

Wanker oli teise tänawasse weerenud, mis oli sama pikk kui esimene. Kummagil pool seisid kõrged majad, aga paremal pool oli wahetewahel majade wahelt näha järwe sinipinda. Äkki pööras wanker pahemale poole ühe suure telliskiwimaja õue. Nõksatades jäi ta seisma. Sulane, kes hobuseid juhtinud, kargas maha. Nüüd kahmas wanake ta warukast kinni.

„Kas siin — siin elab Galleter?“

„Ta elab seal,“ osutas mees kaunis lahkelt.

Talumees oli, mehe sõrmeosutuse suunas waadates, mäe kingu otsas lossitaolist hoonet silmanud.

„Täna Teid,“ ütles ta ja hakkas sinnapoole minema.

Kohmetult ärewusest kahwatu, seis talumees warsti peale seda waibaga kaetud kijas, kus palju uksi oli ja kõik säras puhtusest ja suurest jõukusest. Tüdruk, kel walge põll ees ja sama walge tanu peas, astus kotta. Hüüdega „Jeesus, siin seisab keegi“ taganes ta. Aga keegi teine naisterahwas astus ta kõrwale. See kandis musta kleiti ja kalki joont suu ümber, mis kahwatu oli.

Talunik wõttis mütsi peast.

„Teie — Teie ei tunne mind enam?“

„Teie, Mattli! — Mis on sündinud? — Mispärast tulete siia?“

Midagi nagu hirmu oli ta küsimusest läbi wärisenud. Aga kohe selle järele andis ta wanale kätt, millest see wiwitades kinni wõttis. Siis palus ta teda teise tuppa astuda, mis lihtsalt mööblitega warustatud ja millest talunik märkas, et preili selles ise elas.

Üksi jäädes, pööras neiu oma suured, rõõmutud silmad wanamehe murelikule näole.

„Istuge ja jutustage,“ palus ta tasakesi.

Aga Mattli kulmud läksid kortsu.

„Ma seisan parem,“ ütles ta.

Siis algas ta kõige pikemat kõnet, mis ta oma elus iial pidanud, ja see kõne oli kurb, mille jooksul ta hääl mitu korda wärises ja niiske läige ta silmadesse ilmus.

„See on Teie meelest naljakas, et ma Teid külastan; aga ma pidin seda

tegema, muidu oleksin koju jäänud. — Lieni, minu poeg, on suremas. Kaua see enam ei kesta, ütles arst, kes kord meile tuli. ja meie peaksime temale weel kõike head tegema, mis iial wõime ja teame. — Nüüd olen ma temale tõesti midagi head teinud ja olen siia Teie juurde tulnud, — ilma et ta seda teab.“

Wanake astus hingetult kuulawale neiu lähemale. Ta tõmbas oma kuiwetud käed rusikasse ja metsik wiha lämbistas teda äkki.

„Oo, millise patu olete selle poisi wastu teinud! Ajasite ta pea segi ja mõtlesite: küll loll talupoiss jälle targaks saab! — Ta sai kaineks armastusest, jah, aga kuidas! Üks joowastus pidi teise eemaldama! — Kord — paar nädalat pärast Teie lahkumist albist — on ta wäikese waadi seljas majja toonud. See oli see kihwt, — mille kätte ta nüüd sureb! — — Lienist — on — saanud — joodik!“

Noor preili ohkas walusasti.

Wanamees arwas seda wiha ohkeks.

„Eks ole,“ ütles ta ja tõstis ähwardades rusika, „nüüd tunnete tema esoudu! Ja ometi olete Teie stüüdi! — Esiotsa töötas ta kui hull selleks, et ei tarwitseks enam teile mõelda. Oõseti hulkus ta mägestikus ja ei leidnud kusa-gil rahu! Aga Teie nägu ei kadunud ta silmist. Ja alp on waikne; keegi ei eksitanud teda mõteldes Teile. Siis — wiimaks — üsna wiimaks on ta oma igatsuse wiinas surmanud! — Wiis aastat tegi ta seda! — Nüüd on küll! Lõpp on surm! Ja mina nägin seda tulewat! — — Aga Teie peale mõtleb ta weelgi, Ja üleile, — me istusime kahekesi, tema ja mina — siis waldas teda kahetsus oma elu üle! Ta palus minult andeks, nii et ma nutsin, ja siis ütles ta äkki: kui Issandal Jumalal temaga weel head mõtted on, siis tahtwat ta temale weel ühe palwe awaldada! Ja see palwe — —“

Wanake neelatas ja sundis ennast rahulikuks jääma. Siis lõpetas ta:

„Isa, ütles ta, ma paluksin, et mulle see weel ühe hea sõna hauda kaasa annaks, kes — Teie teate seda juba isegi!“

Sügawasti tõmbas Mattli hinge. Kuue-taskust wõttis ta walge, pisut kortsunud paberilehe.

„Sellepärast tulim ma, Teie, ja siin“

— ta pani walge paberilehe wärisewa käega lauale — „siin, ma ei taha Teile palju waewa teha: kirjutage sellele weel üks sõna — nii — nii —, et Teie tema peale heaga mõtlete, wõi ainult: Jumal hoidku Teid! Jumaliku halastuse pärast tehke mu poisile weel see meelehea!“

Ewa Galleter seisis tardunult. Ta wöttis paberi masinlikult wastu ja pigistas selle peosse.

„Issand, minu Jumal,“ sosistasid ta kahwatud huuled peaaegu kuulmatult.

Matli arwas kuulwat äraütlemist.

Pisarad woolasid talle palawalt silma. Ta tahtis lahkuda. Siis leidis neiu sõnad:

„Mina tulen Teiega — nüüd — kohel!“
Sellest ei saanud Mattli aru.

„Kuhu?“ küsis ta.

„Kodu alpidesse!“

Weel ikka mitte uskudes, naeratas wanake läbi kõige kurbuse.

„Teie isa teeks suured silmad, kui Teie lahkuksite ja teda üksi jätaksite.“

„Minu isa ei küsi minust. Ta pole mind iial wajanud. Seal elab ta — enesele — mina siin!“

Mees hakkas taipama, et Ewal tõi taga oli. Sõnu otsides astus ta temale lähemale.

Siis wöttis Ewa ta käest kinni ja laskis pea longu, nagu inimene, kes kibedat kahetsust tunneb:

„Wõtke minu kaasa, isa Mattli!“

„Teie leiaksite seal paljugi teisiti — mitte paremini — mitte Teile,“ kiindus wanamees wastupanekule. „Lienit — ei tunneks Teie enam ära!“

„Tahan teda tunda,“ wastas Ewa.

„Ja Triini!“

Palaw leek ilmus äkki wanamehe näole, Ewal oli kibe waadata, kuidas walge peaga rauk häbi tundis. Ta tahtis talle mõne hea sõna ütelda, aga ei leidnud ainustki, wanamees hakkas liig ruttu rääkima.

„Kas arwasite, et Lienit lugu ainus õnnetus oli, mis meid tabas? — Alpidesse on weel enam inimesi tulnud — mitte ainult Teie. Ja ei kõlba ega sobi kahtseltsi rahwas nagu teie ja meie! —

Minu tütar — nad jooksid talle järele, need linnahärrad — ja tema oli kuumawereline tüdruk, ja — ah, olgu peale! Mina ei suuda seda jutustada! Mis sündinud, on sündinud: Wiletus on seal

ja sinna ei tarwitse keegi sisse waadata — ka Teie mitte!“

„Ma tulen Teiega, Mattli!“

Toon oli kindel ja tõsine. Peaaegu oleks wanakese süda soojaks saanud. Aga weel ikka tõrjus ta teda tagasi.

„Teie wõiksite kahetseda, et olete tulnud õnnetusse majasse ja meie seltskonda! — Lienit on suremas, Triini häbi. Tooni pime, ja mina — ei ole enam millegiks kõlbulik!“

„Ja teised?“ küsis Ewa.

„Kõik ära — Ameerikasse! — Keegi üleaedne wöttis nad kaasa, kui wälja rändas!“

Ewa ei lausunud enam sõnagi. Ta läks mõneks minutiks teise tuppa, ja kui ta jälle ilmus, oli ta reisiwalmis. Walge sedeli silitas ta siledaks, kirjutas sellele mõne sõna ja jättis selle lauale.

„Tulge, Mattli,“ ütles ta siis.

Tema käel oli kõwa haare, kui ta wanakese käest kinni hakkas ja ta wastupanekust hoolimata kotta tõmbas. —

Ja kummaline paar lahkus rajast ning linnast.

VIII.

Lõhkudes ja aukudes, warjulistes kohtades ja kiwide wahel seisis weel kõwa terane lumi, mis wilkuwale päikesele wastu pani, nii kuumalt kui ta ka juba säras. Mägestikukewade tuleb ju hilja.

Oli õhtu, kui Mattli-Vinzenz oma saatjannaga üles Stegalbile sammus. Nende taga kirendasid mäeharjad leegis; punase walguse peegeldus walgustas teid mäekaljused ja mäeleminejate nägusid. Nende ees seisis mäetipud, kõredad walged udud seisis mäe madalamates osades ja loorimata mäed saatsid ülewalt terwitusi alla.

Nad olid waikides edasi sammunud. Nüüd kohises Stegalbioja nende teest pahemal pool. Paremal pool tõusis järsk mäesein üles. Alp ei olnud enam kaugel.

Ewa surus käed rinnale.

„Nüüd siis,“ ütles ta kogeledes.

Wanake noogutas tummalt. —

Juba liikus pimedus laial murul, kui nad oma sihile lähenesid. Eemal pirises kabelikell. Kaplan tõmbas kella ja näis nii, nagu oleksid tahtnud mõlemad uinuda.

Mattli-Vinzenzi maja seisis surm-

waikselt, nagu poleks seal enam kedagi elamas. Aga wanamehe sammud läksid kiiremaks, niipea kui maja nähtawale tuli. Nad jõudsid selle juurde ja astusid läwele; keegi ei olnud nende tulekut märganud.

„Kui ta surnud oleks,“ sosistas Mattli pimedas kojast. Ruttu lükkas ta toaukse lahti.

„Tere,“ ütles ta.

Ei mingit wastust.

Ainult pime poiss ronis kobades nurgast ja wõttis kätega isa põlwe ümber õrnasti kinni.

Tuba oli pime. Wõõra sealolek jäi nägematuks.

„Triini! Lienhard!“ hüüdis wanake wärsedes.

Siis tõmbas ta tikuga tuld ja süütas laelainbi. Sellepaiste walgustas wiltsust, mis ennast pimedas warjanud.

Seina ääres kõwal pingil lamas Lienini, padi pea all. Ta magas ja hingas lühidalt, peaaegu korisedes. Teisest nurgast oli Triini tuld nähes üles kohkunud. Weel peitus ta silmis segane pilk, millega ta juba tund aega ühele kohale wahtinud. Aga korraga tekkis ta kitsale näole ja suurtesse silmadesse metsik ilme. Ta oli linnalase ära näinud.

„Ära siit!“ kisendas ta kõledasti; ja ta wäljasirutatud käsi ähwardas, „wälja majast, Teie!“

Mingisugune hää pani ta waikima, weel enne kui wanamees teda keelda jõudnud. Lienini oli ärganud ja ütles, weel poolunes:

„Kas tuli isa? — Kes tülitseb?“ — Kes — —

„Issand Jumal!“

Ewa oli seda kogelenud. Ta oli lähemale astunud. Palawas ehmatuses rippusid ta pilgud noore mehe kõdunenud kehal. Ja see wahtis temale otsa, nagu oleks see, keda ta nägi, surnuist tõusnud. Lienini sirutas pead ette, heledasti langes walgus ta koltunud näole. Puna-sed plekid seisisid ta sügawas augus silmade all; weretud huuled awanesid jänus; sassis juuksed rippusid ta walgel olsaesisel.

„Kes — — kes“ — —

Hää suri tal suhu.

Äkki surus ta rusikad silma ja nuuksus.

Milline wõõras wõim sundis Ewat. Ta wajus haige ette põlwili.

„Olen tulnud, Lienini — — ja ei lahku enam!“

Lienini jäi ta sõnu kuuldes üsna rahulikuks.

„Täna, et tulite! — Olete juba hea! Aga ärge rääkige jäämisest — Teie — Teie ei suudaks ometi sõna pidada.“

Ewa tahtis wastu rääkida. Aga Lienini wõttis ta mõlemad käed oma pahe-masse kätte ja ütles pikkamisi, peaaegu pühalikult, parema käega osutades ja kinnitades:

„Palju teid on tehtud inimestele, ja määratud on, et igaüks jäägu oma teele! Läheb keegi teisele teele, siis pole see hea, ja ta ei sobi rahwale, kellega ta seal kokku saab! — Nii, — olen ma enesele wälja mõelnud wiimastel päewadel, on meiega lugu olnud. Oleme eksinud teelt, oleme tahtnud rännata koos ja jooksi õnnetusse! Nii — nii peate jälle oma teed otsima; mina,“ — ta naeratas kibedasti — „olen igatahes juba oma tee lõpust!“

Suremisest rääkides, tuli talle meelde, mis ta surma wiis.

„Kas wõiksite mulle weel anda hea sõna, et ma selleks olen saanud?“

Ta laskis pea rinnale wajuda, nagu ootaks ta kohtuotsust.

„Lienini, waene Lienini!“

Ewa toetas oma pea tema peale, milles äkki ärewust ja wäsimust tundus. Möödus pisut aega. Siis tuksatasid Lienini liikmed. Ewa põse najal külmenes tema põsk. Ta keha wajus tagasi.

„Ta on surnud,“ ütles põlwitaja ja tõusis. Ta hääles wärises piin ja wanakudes kobas ta tooli juurde, mille toele ta toetus, Tema kõrwal lõi walgejuukseline Mattli-Vinzenz oma pea wastu lauda. Ja eemal seis Triini kuiwa, wäenuliku pilguga. Isegi pime läks nurka, nagu wõõrast kartes.

Seda wapustas õud.

„Mis — mis — on teil? — Teie kõik süüdistate mind!“

„Keda muidu?“ susistas Triini täis pilget ja wiha.

Nüüb krampusid Ewa Galleteri käed; ta pööras oma tardunud näo ja pugest majast wälja kui inimene, kes surma mõistetud.

Alpide kohal oli öö. Pimedas läks Ewa üle muru tagasi. Paljud mäepead wahtisid külmalt ja wõõralt wankuwal sammul põgenejale.

Kui ta jõudis kaljustikku, kus oja wahutas, manitses tema hää: „Sure, hukkamõistetud!“ Aga ta polnud arg. Ta eksis mäest alla.

„Gwüestis“ walgustasid paar tähte tema karedat teed. Aga sügawamal all,

kus kuused kaswasid ja tee kaljude wahela kadus ja kus oja keerutistes kees, oli pime, nii et jalg komistas.

Ja Ewa Galleter ei jõudnud iial enam orgu.

(Lõpp.)

Torm.

Norra kirjanik **Edward Welle-Strand.**

Hall wene purjek wõitles Kinnarbangi juures raske tormiga. Mis kord purjed olnud, oli nüüd waid kimp purustatud räbalaid, mis nagu pruunid wimplid plagisesid kännu otsas, kus kord oli seisnud mast. Raskesti maadles laew mässawal merel. Walge wahuwoog käis üle laewalae ja pühkis sealt meresse kõik, mis polnud kinni naelutatud.

Klirisew rütm käis igakord wanast wene laewakastist läbi, kui wood ainsa walge wahuwõtormina üle lae pesid, ja mitu korda kaldus laew woopaisude surwel nii kõwasti küljeli, et sile, sammalroheline alumine laewaselg üle wahuwoogude tantsis.

Niipea kui sõiduk enese meres püsti ajas, käis mitu korda äge nõks plankidest läbi; oli, nagu pilkaks wana laewakeha kergemeelse üleannetuse tujus merd, mis mõne kunnari omas tormikäsutuses mõne tunniga oleks pilbas-teks purustanud.

Sinine pragu ilmus pahailma hallusse ja tuli merepinna palistuse ääres selgesti nähtawale — paljas rannariba kerkis Põhjajäämerest esile: see oli must wana Kinnarbank, mille kallale juba paar aastatuhandet suured murdlained tormi jooksid. Walged laintemurdjad limpsasid üle rannaääre sileda selja, ja meri urises nagu kuri loom, kui wahuwood kaljudelt jälle keerawasse lainetusse tagasi weeresid.

Urisedes ja wihaselt mõirgades walmistus meri uueks kallaletungiks, et laia wene laewa purustada. Laew oma lipendawate purjeräbalatega aeti wastu hukatusesele ja Põhjameri mängis selle juures oma ürgwana surmalitaaniat.

„Isakene, meie hukkume! Kas ei näe sa murdlaineid meie ees?“

Noor neiu kahmas halli habemega mehe käewarrest kinni, kes oli kõwasti kinni seotud endise suurmasti kännu külge. Neiu nägu oli weel kahwatum kui laewa ümbritses keew woowaht, ja tema mustad silmad olid hirmus ja surmakartuses laiaila lahti aetud.

„Me hukkume, isakene,“ ahastas ta, lohutamatu nagu laps.

„Jah, wäike Maara, meie hukkume,“ oli hallide juustega mehe wastus, kes käed rinnale risti pani. Peaaegu toore häälega palwetas ta püha neitsi poole, et see laewa wõõral rannal hukkumast hoiaks.

Torm kinnitas laewamehe palwet molltoonil, ja lähemale ning lähemale liugles laew mustale seljale, mida meri walge wahuga pesi. Noor neiu oli näo kätse peitnud, aga igakord, kui ta pea tõstis waatama, kas ime sündinud, oli laew kardetawale rannale mitu meetrit lähemale jõudnud, ilma et silmad midagi päästwat suutsid näha.

Nii kaotas neiu usu palwe wõimusse ja wajus kokku, ja wene laew jatkas tormis ning tuules oma teed hukatusesele, kuna koiduwalgus Jäämerele hakkas kerkima.

Aga wäljas, kus Põhjameri ja hall pahailmataewas kokku puutusid, lendas päästelaew paisunud purjeil üle wahuwoogude ja noormees tema tüüril otsis kullisilmil midagi, mille ta rööwhimuliselt merelt saaks ära kiskuda. Tema terawad silmad nägid läbi tormi ja laintewahu merelt kerkiwat üht mastitüügast, ja rõõmus soe woog lainetas ta kehast läbi. Ta wahits peaaegu silmad peast, et jõuda weendumusele, kas ta tõesti ei eksi.

Ei, see oli Finnmarkeni surnuaia poole aetaw laew.

„Suurpuri maha!“ hõikas noormehe hää terawasti läbi tormi.

Walge puri paisus nagu mõne hiiglalinnu tiib, ja raske õhurõhu all wabises „Merekajakas“ laintest aetawa wraki poole.

Meri jooksis walgelt üle lae, ja paar-korda wajutasid tormiwood tugewa laewa wee alla, nii et mees tüüril enast kahe käega pidi kinni hoidma, et teda wesi laewalt meresse ei pühiks.

Nii kõwa oli purjerõhk, et päästelaew nagu walge lind üle merewahu lendas. Noormees pigistas oma sõrmed tüürirattal siniseks. Kehas keesid temal palawad wood, kuna ta walgete laintewoogude käes seisis.

Esimest korda sel ajal, mil ta „Merikajaka“ juht oli, sõitis ta nõnda elu ja surma peale, ja täna pidi ta laew oma meistriteo tegema. Meri tormas walgete weekoskedena üle lae, ja wandid ning taakelused wärisesid ja laulsid hiiglapingutuse käes.

Kemi linnast pärit „Maara“, mida kapten Rosanoff juhtis, oli põhjapoolses Jäämeres hirmsa kewadetormi kätte sattunud. Nagu hirmus õnnetusepilw oli paha ilm sõidukit rabanud, ja ainsa puhanguga oli kõik, mida kutsuti purjedeks, narmasteks rebitud Aga kapten Rosanoff oli kaua kõigil meredel sõitnud ja polnud mees, kes püssi kohe käest wiskas.

Enesestmõistetawalt oli ta katsunud laewa jälle purjedega warustada, aga wana pleekinud purjeriide rebis torm jälle ainsa puhanguga narmasteks, ja kui kolm laewameest juba meresse paisati, oli Rosanoff mängu kadunuks arwanud ja laewa woogude ajada jätnud.

Aga wähenemise asemel kaswas torm weel suuremaks, kolmandal päewal murdus mast ja peaaegu ühel ajal sellega pühkis hirmus woog tüürimehe ja tüüri meresse. Siis oli kaptengi kõssi wajunud ja juba mitu päewa ajas torm laewa merel oma tahtmist mööda.

Oma karujõu wiimse osaga oli wanelane oma tütre ja iseenese mastitüüka külge sidunud, et lained neid meresse ei saaks paisata. Wiimane päew oli olnud kõige hirmsam. Iga minut oli isa ja tütar oodanud, et mõni raske woog wana laewakere purustab

ja olid kõigewägewamat Jumalat palunud, et see nende surmawõitlust lühendaks.

Siberi männaplanguid, millest laew ehitatud, olid aga nii tugewad ja wintsked, et meri nendega polnud hakkama saanud — aga nüüd liikus laew murd-lainete poole ja seal pidid ka need planguid tuhandeks pilpaks lendama, weel enne kui isa ja tütar said ohata.

Kapten Rosanoff ärkas nagu luupainaja alt ja ta mustad silmad wahtisid igale walgele wahupeale. Jääkülmus jooksis tast läbi ja oma käega kobas ta tütre pea poole.

„Kõik on otsas, Maara,“ nuuksus ta ja pigistas noore lapse oma najale, nagu oleks ta teda hädaohu eest tahtnud kaitsta.

„Isa, päästa minu,“ ahastas neiu ja kahmas oma peente kätega kramplikult isa karukäppadest kinni.

Siis kajaskõle udusarw läbi tormi, ja kui Rosanoff silmad awas, lendas üks walge purjek otse teed tema laewa poole.

Just „Maara“ kõrwale tuli ta, ja kui kõis sinna wisati, ärkasid wenelase karujõud uuesti. Kõwasti sidus ta kõie mastitüüka ümber — siis oli ta jõud otsas.

Nagu elutu mast wajus ta laewalaele, kuna päästelaew „Maara“ kõie otsas enese järele wõttis.

Raske purjerõhu all tõmbas „Merikajakas“ Kinnerbangi juures raske wene laewa kõie otsas enda järele, ja neli tundi hiljem jõudsid mõlemad laewad Honningvaagi sadamasse.

Selles kalasadamas oli „Merikajaka“ julge tegu Kinnarbangi juures üldiseks jutuaineks, aga kapten Rosanoff polnud sugugi selline mees, kes oskab tänu-lik olla. Ta pigistas küll soojalt noore julge päästja kätt, niipea kui ta oli jälle jõu kätte saanud, aga muidu ei teinud ta temast wäljagi ja ei olnud teda oma laewale tassi teedki jooma kutsunud.

Aga kapteni noor tütar, kes tol halil kewadehommikul surmale silma waadanud, ei suutnud unustada noort sini-silmadega meest, kes laewa päästnud, kui nad surmale olid olnud pühendatud ja lained neid ranna poole ajasid.

Niipea kui „Merikajakas“ Honningvaagi sadamasse tuli, ja see sündis suwel tihti, kohtas neiu noort laewajuhti.

Kui kalalinnas kuulujutt tõusis, et kapten Rosanoffi tütar „Merikajaka“ juhiga tihti kokku saawat, sai Rosanoff wiha-seks.

Ta keelas tütrele selle kokkusaa-mise ära mehega, kes ta laewa pääst-nud.

Aga kaugel põhjalas on ööd walged ja kardetawad, ja kaks noort inimest, kes üksteist armastawad, leiawad ikkagi wõimalust üksteist kohata. Sest wene laewa juhil ja omanikul oli niipalju tegemist äriasjadega, et tal äripäewadel aega ei olnud tüdart silmas pidada.

Põhjameri ajas oma pikki murdlai-neid üle musta mererohu, ja linnuparwe walge kogu raius õhku kõwa tiwa-löögiga ja lendas suweööl üle saarte ja kääride. Mingisugust kortsumist ei tunnud meresuu, ja kui kesköö tuli, seisis mustadel, siledatel, mererohust kaetud kääridel nagu kullasära.

Kaks noort inimest wiibisid väljas hallil kaljul ja sinatasid oma noorte meeltega enesesse suweöö wärwe. Lin-nud karjusid ja nokkisid üksteist nende pea kohal.

„Kas su isa tõesti homme lahkub, Maara?“

„Jah,“ sosistas neiu üsna tasa, kar-tes, et heidutab eiderhani oma pesalt, kus see haudus.

„Ja sa ei tule iial enam tagasi?“

Kerge puna lehwis üle neiu põskede.

„Ei, tagasi ma ei tule.“

Kerge wärin wapustas ta noort keha —siis hakkas ta nutma.

„Miks sa nutad, Maara?“ küsis noor-mees.

„Sest et kõik looduskinutab,“ nuuksus neiu. „Kas sa ei näe, kuidas nutab päike ja merigi?“

Ta tõusis ja läks etteawaatlikult alla kaldale, kus eiderhani ikka weel oma poegadega kuristas.

„Kas tahad ära minna?“

„Peame tagasi sõudma.“

Neiu hääl kajatas hallilt ja lootusetat.

„Maara!“ Üles hüpates hoidis noor-mees ta tagasi. „Sa pead saama minu omaks,“ hüüdis ta ja pigistas neiu oma rinnale.

Kerge wärin jooksis neiu läbi ja ta wastupanek oli ainult nõrk. Siis aga

loobus ta sellest ja laskis ennast kallista-tada . . . ja kallistas wastu . . .

Ja keskööpäike puistas oma kulda kääridele ja taimedele ning linnupar-wedele, kes õhku oma kisaga täitsid toitu otsides.

„Maara“ oli juba mitu päewa tagasi lahkumiseplagu üles tõmmanud, ja kap-ten Rosanoff, kes oma kajutis paari teise wene kapteni seltsis teed jõi, üt-les, et ta järgmisel päewal teele wõib minna. Puhus wärske põhjakirde tuul, ja kui kõik nii läks, kuidas ta arwas, siis pidi „Maara“ nädala pärast kala-dega laadituna Kemi sadamas seisma.

„Sul on sel aastal õnne olnud, Ro-sanoff,“ naeris Antonoff, Arhangeli kapten, ja tühendas oma teeklaasi. „Paar kuud tagasi peksis su laewa torm Kinnarbangi juures peaaegu puruks, ja nüüd seisad sa sõiduwalmis ja raske koormaga Honningsvaagi sadamas. Jah, sul on olnud palju õnne, Rosanoff, aga õieti waadates on olnud sinu tütar eht õnnelind,“ jatkas Antonoff.

„Jah, muidugi on Maara õnnelaps,“ naeris Rosanoff ja walas klaasid jälle teed täis.

„Aga sealt tulebki ju Maara!“

Neiu oli kajutiukse nii etteawaatli-kult awanud, et mehed kolmekesi seda polnud märganudki. Kahwatu oli ta ja pisarad rippusid ta silmaripsmeil.

„Miks sa nutad, laps?“

Rosanoff jäi äkki wäga tõsiseks.

„Oled sa haige, Maara?“

Neiu raputas nuuksudes pead.

„Pea sinuga neljasilma all rääkima, isa.“

„Jah, noh, joome klaasid tühjaks, sõbrad.“

Mehed tühendasid oma teeklaasid ja wankusid trepist üles.

Kui Rosanoff kajutisse tagasi tuli, seisid ta otsaesisel sügawad kortsud.

„Oled sa päästelaewakapteniga koos olnud, Maara?“ küsis ta

„Jah, isa, ja mina ei wõi sinuga We-nemaale tagasi minna. Mina jään siia tema juurde.“

Kapten Rosanoff kahwatas ja põru-tas rusikaga lauale.

„Maara, sa oled hulluks läinud! See ei wõi olla sinu tõsine sõna!“ hüüdis ta, niipea kui walitsuse enese üle jälle

kätte sai. „Et ta minu laewa päästis, see ei anna temale weel õigust minu ainsa tütre peale, ja sinu poolt on see rumalus, et tahad ennast siduda mehega, kes seisuselt sinust alam on. Tema on ju päris lihtne kalur, kel muud omandust pole kui riided, mida ta kannab,“ pilkas ta ja ajas huuled põlglikult torru. „Mis ütleksid küll inimesed Kemis, kui kuulewad, et Rosanoffi tütar on abiellunud waese kaluriga. Ei, sellest ei saa iial midagi!“

Ja kapten kinnitas seda hirmsa wandesõnaga, mida ainult wene keel tunneb.

Aga tütar ei pannud seda tähele. Saledalt ja trotslikult seisis ta — ta mustadest silmadest wälkus isale wõitlusehimu ja wastupanek wastu.

„Ei aita, et edasi ja tagasi jooksed, isa,“ ütles ta. „Meie abiellume, kas sina lubad wõi ei. Olen täisealine, sa tead, et Poola weri mu soontes ei lase ennast taltsutada. Tead küll, kuidas minu emaga lugu oli.“

Poola weri!

Jälle läks kapteni silmade ees kõik kirjuks. Siin seisis ju tema tütar ja nõokas teda sellega, et ta ema ühe teisega oli põgenenud.

„Põrgu ja pärgell!“ mõirgas ta. „Et sinu ema üle käte läks ja willetsusse tormas, ei tarwitse weel sina seda teha. Ma panen su siia seniks luku taha, kuni Kemisse jõuame, kui sa weel ühe korragi nimetad tema nime.“

Ja kapten Rosanoff ajas suust jälle nii hirmsaid sõnu, et pühapildidki seinale oleksid wõinud mustaks minna.

„Selleks pole sul õigust, isakene,“ pilkas tütar ja astus trepi poole.

„Ei ole õigust?“ naeris isa toorelt ja astus tütrele teele ette. „Sa pead weel nägema, et kapten Rosanoff siin omas laewas ainus käskija on.“

Kapten kargas ülemisele laele ja lõi oma taga kajutiukse nii kõwasti kinni, et klaas pragunes.

„Nüüd wõid oma kaluriga abielluda, Maara,“ pilkas ta.

„Awa uks, isal!“ tagus neiu klaasile. „Awa uks!“

„Jah, kui Kemis oleme, siis wõid jälle laele tulla!“

Rosanoff pani ukse riwi ja ajas mehed jalule, ja juba paar tundi hiljem

sõitis „Maara“ täiel purjeil Honningvaagi sadamast wälja.

Kui laew lainetest läbi löikas, tuli kaptenile äkki meelde, et ta maksud oli maksmata jätnud. See näis ju peaaegu, nagu oleks ta selle wäikese raha eest plehku pannud, mis ta nimele hiljem wõis paha teha. Ah, wamm peale selistele tühistele asjadele, rahustas ta ennast. Oleks ta tagasi läinud, siis oleks jälle wõinud päästelaewajuhiga kokku saada — ja see arwetegemine ei oleks nii lihtne olnud!

Kuna „Maara“ üle Põhjamere libises ja kapten Rosanoff tüüri juhtis, lamas ta tütar nuuksudes kajutipõrandal. Ta tõmbas käed rusikasse ja kisendas metsikus trotsiwuses:

„Kannata, kapten Rosanoff, kord jõuab kord ka minu kättele!“

Kapten Rosanoffil polnud õnne. Öösel tõusis kange edelitorm ja muutus päewal orkaaniks. See oli esimene sügisetorm, mis paljal Finnmarkeni rannikul möllas, ja meri woogas walgelt ja limpsawalt üle mustade kääriseljade. Hall rand kadus walgesse wahusse, ainult siin-seal kerkis mõni must kaljuselg wahust esile — Kuiwkääriselg.

Tüüritumalt aeles raskestikooramatud „Maara“ ülgstuhnitud meres.

Purjed olid puruks rebitud ja wood pühkisid kõik laewalt, mis leidsid. Aga kapten Rosanoff hoidis tüüri rattast kramplikult kinni.

Nüüd aeti ta laew kaldale ja purustati pilbasteks. Ja pääsmisewõimalust polnud! Kuni tüür weel töötas, oli ta lootnud, aga hirmsad wood olid ta wiimsegi lootuse purustunud. Ja seekord polnud mingisugust päästelaewa näha!

Laew oli surmale pühendatud.

Kapten pani sinisekskülmanud käed tüüri rattale kokku ja palus oma pühi mehi appi. Nii wäga alandas mees ennast, et laewa päästmise eest lubas pühadele kiriku ehitada. Kaua palwetas ta kinnisilmil, ja kui ta nad awas, siis ootas ta — imet. Aga ainustki purje ei ilmunud.

Ja uuesti alandas ennast Rosanoff. Ta lubas pühikutele ise oma kätega kiriku ehitada, kui tema ja tütar eluga pääsewad. Laewast ta enam ei hoolinud.

Aga seegi kord ei ilmunud pärast silmade awamist ime. Hall lootmatus jäi wenelase pilku.

Ta laskis tüüriratta lahti ja wankus juba tublisti wigastatud kajutiseina poole.

All seisis uhkelt ja trotslikult tema tütar. Jälle wälkusid neiu silmad talle mahalööwalt wastu.

„Warsti on kõik otsas,“ kogeles ta. „Kas wõid mulle andeks anda?“

Neiu naeris talle näkku.

„Ei kunagi!“ pilkas ta. „Sina kiskusid minu liig toorelt elust wälja. Sina wõid minu pärast surra. Oled wana. Tunned elu. Aga mina olen sellega alles alanud.“

„Palweta, Maara!“ palus kapten.

„Palweta meie hinge eest! Palweta minu eest!“

„Sinu eest ma ei palweta, isa. Ma wihkan sind!“

Ja neiu naeris kõledat, toorest naeru.

„Ta on hulluks läinud,“ ahastas kapten ja wankus jälle laewa laele. Kui ta tahtis kajutiuksele toetuda, tormas uus woog üle laewa ja wiis ta kaasa. Oli kuulda waid kähisewat kõrihäält — siis neelas meri ta enesesse. —

Päew hiljem leiti „Maara“ rusud igal pool Kuiwkääriseljal laiali pillatuina. Ka ühe noore neiu laiba loputasid lained maale. See nägi wälja, nagu oleks ta wastu naeratanud madonnapildile, mille ta enesele kõwasti oli surunud rinnale.

Saladuslik kaup.

Austria kirjanik **Otto Hipp.**

„Minu kohutawamat seiklust soowite kuulda, poisid?“ küsis wana kapten Lungstrom ja wõttis kätte aurawa groki-klaasi, mis ta ees seisis. Sellest jõi ta tubli lonksu, äigas siis käeseljaga üle wurrude ja jatkas:

„Inimene saab ju mõndagi näha, kui ta juba kolmkümmend aastat kõigil maailmameredel on üle suure wee liikunud. Aga kõige kohutawam seiklus oli mul noore madrusena, ja kuigi sellest juba kolm aastakümnet möödunud, ometi on see mul weel nii meeles, nagu oleks see alles eile sündinud.

Olin Kolombos laewalt lahkunud, sest et elu suurel kaubaaurikul mulle enam ei meeldinud, kaubalaewal, millega ma Genuast olin lahkunud. Paar päewa hulkusin ma linnas, siis lasksin enese üles kirjutada ühele purjekule, mis riisikoormaga Euroopasse tagasi läks. Laewale tulles oleksin parema meelega ümber pöörnud. Sest meeskond, mis kõigist rahwustest koos seisis, ei meeldinud mulle. Eriti oli nende hulgas kaks portugallaast, kelle wõllanäod mulle eba-meeldiwalt silma paistsid.

Me sõitsime merele ja esimesed päewad möödusid rahulikult. Tuul oli soo-

dus ja laew wõttis kursi rannasuunas, sest et Bombays kawatsesime peatada. Ilm oli ilus ja päike paistis troopikliku kuumusega. Sellepärast wiibisin ma ka öösel meelsamini laewalael kui umbes, kitsas kajutis. Olin enesele ühes päästepaadis, mis pardascina kõrwal rippus, aseme teinud. Ei mäleta, kas laewa ühtlane kiikumine minu oli uinuma pannud, aga korraga ärkasin ma poolwajuid hääli kuuldes. Lõunalik tähe-taewas siras omas hiilguses. Ma tõstsin ettewaatlilikult pea ja märkasin kaht tumedat kogu, kes minu lähedal parda-seinal nõjatasid ja tasa westsid. Häälest tundsin ma ära mõlemad portugallaased.

„Kust said sa wõtme?“ küsis üks neist parajasti.

Teine naeris:

„Laenasin kaptenilt.“

„Mis? Tema laenas selle sulle?“ kajas imestades wastu.

„Lollpeal!“ naeris teine „Muidugi ei tea ta sest midagi. Wõtmekimp rippus ta kajutis. Sealst wõtsin ma selle.“

„Kui ta seda aga ei märka.“

„Ära ole loll! Kast on määratud Hamburki. Ja muud seal ruumis ei ole. Mida peaks ta siis sealst otsima?“

Teine jäi rahule. Tüki aega walitses waikus. Siis küsis esimene:

„Mis wõiks selles kastis küll peituda?“

„Carramba!“ Seda tahame waadata, sõber. Kolombos töid selle kasti kaks indialast laewale ja kapten ise pani ta luku taha. Aga küll ma wanamehe kriukad weel teada saan! Rand on lähedal. Wiime kasti paati ja paneme sellega plehku!“

„Päew on warsti algamas. Nüüd ruttu.“

Nad läksid minema.

Mina olin küllalt kuulnud.

Tasakesi ronisin ma paadist, kus olin hääletult lamanud, ja läksin kaabakatele järele. Need läksid tasakesi luugi juurde, mis kaubaruumi wiis, ja ronisid sealt alla. Kas pidin neile järgnema? Märkasid nad mind, siis olin kadunud. Nende poolt wõis kõike oodata, sest nende noad olid väga lahtised. Ma teadsin küll, millist ruumi nad tahtsid külastada, sest ka mina olin selle saladusliku kasti laewaletoomist näinud.

Siis läbistus mu peast mõte. Sel ruumil oli wäike, ümmargune aken, mis seisis fallreepi kõrwal. Mõne sammuga olin ma seal, ruttasin mõned astmed alla ja wõisin wäikest ruumi, mida lamp walgustas, lähedalt silmas pidada. Mehed näisid alles sisse tulnud olewat. Ma nägin, kuidas nad jämedat nõori, millega kast seotud, hakkasid lahti ha-

rutama. Üks neist põlwitas põrandal. Siis nägin, kuidas see, kes tema taga lampi hoides seisis, äkki noa tõmbas ja selle oma ees põlwitajale selga löi.

Mees wajus hääletult põrandale, ja mõrtsukas, kelle näol metsik rõõm ja elajalik saagihimu säras, oma ohwri kõrwale wiskas. Saladuslik warandus oli tema oma!

Ainult suure waewaga olin ma jäleduskarjatuse tagasi hoidnud. Ruttu tõstis mõrtsukas kasti kaane üles. Mis peitus selles? Kuld? Kalliskiwid? Miks wähtis ta wõlutult kasti?

Siis nägin nimetus kokkumises, kui pas kastist esile kerkis mustjas maopea liikuga kaelaga ja kirju, wingerdaw maokeha.

Portugaallane tahtis taganeda, aga see oli juba hilja. Byton, kes Hamburki Hagenbeki loomaia jaoks määratud ja juba nädalaid kitsas kastis wiibinud, oli näljane. Ta oli tugew madu, wähe-malt kaheksa meetrit pikk. Mõne wälkiire wingerdusega oli ta mehe ümbert kinni kahmanud, olgugi et see meeletlikult wastu pani.

Mina karjatasin ja jooksin kapteni juurde jutustama, millist koledust ma olin näinud. Paar tundi hiljem wõisime mao jälle ilma suurema waewata kinni püüda, kui ta, hirmsast söödast üles tursunud, liikumatult ruumi nurgas ker-
ras oli.“

Õpeflane.

H. Wühner.

*Käest ta paneb paksu raamatu,
Wäljas hakkab häwarduma ju.
Üle tuhmurwate ridade
Waatawad ta silmad kaugele.*

*Pilgust paistab otsiw igatsus,
Kerkib rinnus kurblik küsimus:
„Kas on minu hingel kasu sest,
Et mu nimi kuulsam paljudest?“*

*Peas küll on mul tarkust mõndagi,
Aga süda nutab salani.
Kallis rahu, kas kord leian su?“ — —
Wäljas hakkab häwarduma ju.*

Leiwakott.

P. Grünfeldt.

Meie käisime seltsis kihelkonnakoolis ja olime üsna head sõbrad. Et me üksteist wabal ajal lumesõda pidades wahetewahel tublisti togisime wõi mõnikord mõne tühja asja pärast tülissegi sattusime, mis sellest rääkida. Seda tuleb sõprade wahel ikka ette, ja et ta teistega iial hästi läbi ei saanud, sest et need teda ninatargaks nimetasid, kes enesele kütinarnukkidega teed oskawat teha, see on kõik juba ununenud.

Aga üks asi ei lähe mul ometi meelest. Ei tea isegi: miks. Aga nii tihti kui ma oma endist sõpra elus näen, tuleb see lugu mulle jälle meelde.

Mis asi see oli?

Tühi asi. Üsna tühi asi.

Et kool kaugel oli — mõnel isegi kümme ja viisteistkümmend wersta, — siis wiibisime nädal otsa koolis. Laupäewa lõuna-ajal tuldi meile kodust wastu ja wiidi kõik koju; pühapäewa õhtul sõidutati meid kodust jälle kooli tagasi. Teadagi, et siis terve nädal kaasaantud leiwakoti waral elus püsisime. Närisime kuiwanud leiba, mis tihti külmas toidukambris kõwakski külmas, ja söime külmi kapsaid wõi külma liha, putru, piima wõi muud, mis meile kunagi kord kaasa oli antud. Ainult sooja teewett anti kooli poolt, ja tarbekorral tohtisime oma toiduaineid ka soendada.

Aga see oli kõrwaline asi. Wähemalt meie arwates.

Peaasi oli, et meie nälga ei tarwitse nud tunda, ega tunnudki. Nimelt need, kelle eest kodus rohkem hoolitseti, tähendab: kel kodus soojem emasüda tuk sus.

Nüüd ei mäleta ma enam, kas minu sõbra ema weel elus oli, aga igapäewane kõrwustikku söömine näitas mulle, et mu sõbra leiwakott mitte nii häid asju ei sisaldanud kui minu oma. Kuna mina kapsastele liha juurde hammustasin, näsis tema kord musta jahuputru, kord sinist kapsakogu, kord halli kartulikeedist, aga ilma lihata. Ja kui mina enesele karbist wõid ja kohupiima leiwale panin, mõnikord kanaküpsistki lösisin, jõi tema pütist külma, haput piimawe-

delikku. Ja kuna mina oma toidust tihti weel kolmandiku koolist koju tagasi wiisin, nägin ma, et tema leiwakott nii mõnigi kord juba reedel tühjaks sai.

Teadagi, et teda mõnikord niisugusel puhul kui sõpra omal kulul kostitasin. Süda läks ju haledaks . . .

Kord oli mulle mu kallis emakene — Jumal ülendagu ta hingel! — suure haneküpsise kotti pannud. Kui õnnelik olin ma, kui selle leidsin! Ja nagu see ikka nii on, et õnnelik ka teisi tahab õnnelikuna näha, siis andsin ma sellest ka oma sõbrale-naabrile tükikese maitsta.

Teie oleksite pidanud teda seekord nägema, kuidas ta silmad süües särasid, ja kui isukalt ta sellejuures ise minu haneküpsist silmitses!

Aga ma ei annud talle seekord enam. Pikk nädal oli ju alles ees ja tarwis oli targu maja pidada. Wõib olla nädala lõpul, kui aga küpsist siis weel jätkus!

Läks kolm päewa mööda. Sõbral oli nähtawasti wähe isu. Wõib olla, et ta haiglane oli, wõib olla ka, et tema toit sel nädalal iseäranis maitsetu oli. Kapsad paistsid küll üsna mustad olewat ja leib oli kõwa kui kiwi. Ma nägin, kuidas ta seda suure jõupingutusega lõikas, ja mäletan, et teised talle nõu andsid — saega õnne katsuda.

Neljanda päewa hommikul, kui ma söögitunni ajal jälle oma koti awasin, jäin ma ehmudes seisma. Ma kokkusin, kobasin, otsisin, waatasin — ei midagi

Mis see tähendas? Kuhu oli minu haneküpsis jäänud? Kes oli ta ära wõtnud?

Aga weel ei lausunud ma sõnagi. Tarwis oli enne sõbraga selle üle rääkida; tarwis oli nõu pidada, enne kui kisa teigin, enne kui asja teistele teada andsin...

Ma waatasin ringi ja nägin alles nüüd, et minu sõber puudus.

Kuhu ta oli jäänud?

Ma läksin toidukambrisse.

Ka seal polnud teda.

Köögis?

Ka mitte.

Wiimaks leidsin ma ta magamistoast.

„Miks sa sööma ei tule?“ küsisin ma.

„Ei taha!“

„Mis sa siin teed?“

„Niisama.“

„Kas tead, mis minule on juhtunud?“

„Noh?“

„Ia küsis seda argselft.“

„Minu haneküpsis on kotist ära warastatud.“

Ta talitab woodi juures.

„Mine n'd ikka!“ ütleb ta ja laotab woodile waipa.

Aga sellejuures märkan ma, et ta käed warisewad.

* Ja ma jahmatan. See on ju süü tundemärk.

„Mis mine n'd ikka! See on õige!“ kinnitan ma. „Kui ei usu, tule, waata ise!“

„Mis mina tast weel waatan, mis ära, on ära!“ ütleb ta tasa ja jätkab siis korraga: „Ei tea, kes see küll wõis olla? Ja kas teised seda juba teawad?“

Ise waatab mulle altkulmu uuriwalt otsa.

„Ei tea — ma ei ole seda ka weel kellegi ütelnud, aga küll see juba wälja tuleb — midagi ei jää saladuseks. Mina annan asja kooliõpetajale üles.“

Tema trummeldas käega kärsitult woodi otsalauale.

„Ära n'd seda küll teel!“ ütles ta siis wenitades. „Kes teab, ehk tegi mõni paha nalja!“

„Nali see küll ei wõi olla, sest haneküpsist pole ka toidukambrist leida. Waatasin juba järele.“

„Aga üles anda ikka ei maksa!“ ütleb tema. „Kui see üles tuleb, kes seda tegi, siis wisatakse ta koolist wälja.“

„Mis talle siis muud waja on?“ wastan mina. „Waras peab warga palga saama.“

„Ei tea, kas warastaski; wahest tegi seda ainult puuduse pärast,“ wabandas tema.

„Ja kui ka, wargus oli see ometi ja üles annan ma asja ka!“

Tema oli seda kuuldes õige kärsituks saanud. Närwiliselt sekeldas ta sõrmedega woodi kallal.

Korraga ajab ta enda püsti, asub just minu ette ja ütleb tõsiselt:

„Kuule, sõber, ära tee seda mitte, ma palun sind. See oleks terwele koolile häbiks. Wäga wõimalik on, et ta seda häda pärast tegi.“

„Ka häda pärast ei tohi warastada!“

„Sul hea ütelda, sest et sa ise weel iial tühja kõhu näpistamist pole tunnud.“

„Aga sina?“

„Mina tunnen seda!“

„Sina?“

„Mina!“

„Hahaha!“

„Meie sööme ju kõrwustikku ja sa oled isegi näinud, kui wilets toit mul on. — Häda ajab wargile —“

„Sina?“ hüüan mina. „Ega's ometi sina minu küpsise kallal ei käinud?“

Ma waatan talle läbipuuriwalt otsa. Tema lööb silmad maha. Selgesti paistab ta näolt süüilme. Nii selgesti, et sellest isegi poisike aru saab.

Ja ma ei annud talle enam süü ülestunnistamiseks aega.

„Sina?“ hüüan ma. „Mispärast sa seda tegid? Kas sa küsida ei wõinud, kui sul puudus oli? Ma oleksin sulle isegi heameelega annud!“

Ta huuled tuksuwad.

„Anna mulle andeks, et ma seda tegin. Jah, ma tegin seda. Ma wõtsin sinu haneküpsise eile õhtul ja sõin sellest kõhu täis. See oli nii tühi — nii tühi. Ja walutas, ja mul oli häbi, nii häbi sinu käest küsida.“

Ja nuttes wõtab ta mu kaela ümbert kinni, et oma pisaraid warjata.

„Anna mulle andeks! Eks ole, sa annad mulle andeks? Anna mulle andeks!“

Mina olin liigutatud.

„Ja sinu kõht oli ikka tõesti tühi?“ usutan ma teda.

„Jumala eest — tõesti.“ kinnitab tema. „Minu kapsad olid nii halwa maitsega, et nad mul kuidagi wiisi kaelast alla ei läinud. Anna mulle andeks — teinekord ma seda enam ei tee!“

Ja pühalikult töötades tõstis ta oma käe üles.

Ja mina andsin talle andeks.

Üheskoos läksime söögituppa tagasi, ilma et keegi oleks aimanud, mis asju meie olime ajanud. Ja mis mul weel oli, jagasin ma nädala lõpuni wennalikult temaga.

Ja tema ei käinud iialgi enam minu leiwakoti kallal. Ja meie sõprus kestis kooliaja lõpuni. Meid sidus nüüd muu seas ka saladus, mida teised ei teadnud.

*

Sellest on nüüd juba ligi wiiskümmend aastat mööda läinud. Ligi wiiskümmend pikka, rasket, waewarikast

aastat minule. Aga niipea kui ma oma endist sõpra näen, tuleb see lugu mulle ikka jälle elawalt meelde. Ja ikka näen ma teda siis oma ees, kuidas ta käe pühalikult tõotades üles tõstab ja ütleb, „et ta seda iialgi enam ei tee!“

Ja nüüd ei ole tal seda iial enam wajagi teha, sest kehwest koolileiwakotist hoolimata on temast möödunud aastate jooksul kõhukas, rikas mees saanud, kelle ees paljud mütsi maha wõtawad. Ta on kusagil silmapaistwas kohas ametis, kus kallist palka saab.

Peale selle on tal linnas wiis maja ja maal kaks talukohta.

Kui ta mulle kord wastu juhtub, tere-
retab ta igakord wiisakalt ja küsib wa-
hetewahel ka, kuidas käsi käib. Aga kõik
ta olek on tagasihoidlik ja ülewalt alla,
niisugune, nagu seda rikas mõjumees
waesega — liiati waese kirjanikuga rää-
kides, kelle leiwakott waheajal sekssa-
maks jäänud — alati armastab wälja
paista lasta — näitamiseks, missugune

suur wahe tema ja teiste surelikkude
wahel aegutab.

Kurjad keeled tõendawad küll, et ta
oma waranduse mitmesuguste kriugaste
waral olla kogunud, aga kes seda kind-
lasti teab. See wõib tõsi, aga wõib ka
tühi jutt olla. Kuid mis kindel on, on see,
et ta leiwakott nüüd ääreni täis on ja
et seal leiwa kõrwal õige rikkalikult —
lihagi leidub. Mistarwis peaks ta siis
weel wõõra leiwakoti kallale minema!

Aga kui ta mulle wastu juhtub, siis
märkan ma ometi, et temaga kõik kõige
paremas korras ei wõi olla. Sest tihti
lõõb ta siis silmad maha — kõigest kõr-
gusest hoolimata, kuhu ta ennast upi-
tada ihkab — ja sisemine hääl ütleb
mulle, et ta oma pühalikult antud töö-
tuse — ometi on murdnud.

Seda ütleb mulle ta rahutu pilk, mis
wargelt, nagu hirmutatud lind, minu
waate eest kõrwale põigata katsub.

Ja siis tean ma, et minu leiwakott ai-
nuke ei olnud, mille kallal ta on käinud.

Mees, kes seisma jääb.

Saksa kirjanik **Hans Gäfken.**

Ta on jäänud aruldaseks.

Aga teda leidub weel, siin ja seal,
kõigis linnades.

Hingetult askeldawate inimeste kiires
woogamises tekib äkki seisatus, kirumi-
ne, sajatamine.

Mis on sündinud?

Õieti ei midagi.

Mees, kes seisma jääb.

Mispärast jääb ta seisma, mispärast
rööwib ta oma nii wäga waewatud kaas-
inimestelt sekundi nende kallist ajast,
mispärast sunnib ta neid selle asemel,
et otseteed edasi rutata, kasutumat kõ-
werust tegema temast mööda?

Sest et üks ussike puiestikust on ek-
sinud asfaldile ja nüüd wõib purukstal-
latud saada, sest et üks mesilane, keda
winge tuul majademere wahele ajanud,
sama saatuse osaliseks näib langewat,
sest et ühelt katus-harjalt üksik lin-
nuke päewa lauluga saadab . . .

Inimesed wihkawad meest, kes
seisma jääb; nad arwawad teda narriks,
laisklejaks, päewawargaks . . .

Mina armastan teda.

Tema on oas linna kõrbes, päike-
sekiir äripäewa halluses, tema on juma-
lanaeratus . . .

Elupäästja.

Austria kirjanik **Georg Ramsauer.**

Weneetsia oli weel Austria prowints, kui asetäitja professor Feliks Sand Wiinist nimetati Saksa keele professoriks Weneetsia riigigümnaasiumis.

Ta oli selle üle õnnelik, et wõis Weneetsias elada, sest ta tundis kunstiajaloo vastu, milles tal olid suured teadmised, palju huwi ja nüüd awanes wõimalus ainulaadilist linna tundma õppida.

On ometi Weneetsia oma üksikutes osades kui ka koguna kunstitöö ja selle tootatud maa, kes armastab kunsti üle kõige ja tas leiab suurima rõõmu. Ka meeldis professor Sandile elu Weneetsias sel põhjusel, et ta usinalt ujumis- ja sõudesporti harjutada wõis, mis siin oli moes.

Ka seltskondliselt ei jäänud midagi soowida. Tookord oli Weneetsias koondatud waimliselt säraw Saksa seltskonnakiht ja mõned suursugused Itaalia perekonnad, kes awasid sakslastele lahkelt majad.

Ametiwennad — kuigi suuremalt osalt itaallased — olid wastutulelikud. Eriti gümnaasiumi direktor, kel oli mitu täiskaswanud tütart ja sellepärast poissmeeste vastu elawat huwi näitas.

On wõimalik, et Sand tahtis takistada teatawate lootuste ärkamist, kui ta direktori weidi läbipaistwa kõne peale järgmiselt wastas: „Inimene, kes tahab end harida teadusliselt ja eriti kunstiajalooliselt ja teadmiste kõrgemal astmel tahab püsida, wajab rikkalikult raha. Et mul on see taltsutamata haridustung, aga seal juures waene olen, olen sunnitud kas poissmeheks jääma wõi naise kosima, kel on suur warandus.“

See lause mõjus niiwiisi, et direktor tulewikus hoopis jahedamaks muutus.

Aasta pärast tundis professor Sand end Weneetsias täitsa kodus ja oli seltskondliselt heameelega nähtud ja lugupeetud. Kuid sealne elu pidi weelgi meeldiwamaks muutuma.

Sel ajal elas Weneetsias Conte di Montealto abikaasa ja tütrega. Ta oli Itaalia kodanik, kuid tal oli Weneetsias

suur maaomandus. Et ta igawiisi katsus wahekorda itaallaste ja sakslaste wahel parandada ja alati Austria vastu sõbralikke tundeid awaldas, armastati teda Austria õueringkondades ja ta sai mõnikord kutseid õuepidule.

Selle krahwliku perekonna saksa-sõbralikkus wõis osalt ka selles põhjeneda, et contessa oli sakslanna ja sellepärast oli nende tütar, contessina Theresa, omad esimesed lapsemõtted ka saksa emakeeles wäljendanud. Kuigi seltskondlik keel oli itaalia keel, jäi Theresa ometi emakeelele truuks ja näitas suurt waimustust saksa literatuuri ja klassikute vastu; ka pühendas ta end suure armastusega kunstiajaloole.

Conte di Montealto, samuti teaduse ja kunsti austaja, oli kuulnud noore saksa gümnaasiumiprofessori iseloomust ja teadustest nii palju head, et kutsus ta iganädalistele seltskondlistele õhtutele; Sand kasutas seda, sest see seltskond meeldis talle.

Contessina Theresa oli nii õnnelik selle üle, et wõis professor Sandiga saksa kirjandusest ja kunstist kõnelda, et palus isa Sandilt küsida, kas ta talle õpetust ei annaks.

Sand oli sellega kohe nõus ja nüüd tuli õpilasele ja õpetajale nende praeguse elu ilusam aeg. Leidub waewalt õpilast, kes nii suure hoole ja armastusega õpib, nii tähepanelikult õpetaja iga sõna meeles peab, kui tegi seda Theresa; selle loomulik tagajärg oli, et ka õpetaja suurima rõõmu ja armastusega õpetust andis.

See kahe harmooniliselt kokkukõlawa hinge õnnestaw koostöö teaduse ja kunsti teenistuses, mis andis aasta järele ilusaid tagajärgi, pidi saama katkestatud marchese Terradura wahelastumisega.

Marchese Terradura — enne wäga rikas — oli pillamisega nii kaugele jõudnud, et ta mõisad olid wõlgade all ja ta tahtis enesele rikast mõrsjat otsida. Sarnasena näis talle contessina Montealto kõige ihaldawam.

Ta wiibis juba mõnda aega Weneetsias ja käis sagedasti krahwi majas, ei leidnud aga soowitud südamlikku wastutulekut contessinalt. Sellewastu waatas ta kadedusega, kui palju austust Theresa oma õpetaja wastu üles näitas, ja see asjaolu äratas tas armukadeduse.

Sellest wallatud, uuris ta järele, kas ei saaks midagi professorile kahjulikku teada ja pööras selleks otstarbeks gümnaasiumi professori poole, kellele lubas täielikult suud pidada. See ütles, et Sandil olla hea kuulsus; kuid ta pidawat teda kord öeldud lause põhjal kaasawara himustajaks.

Marchesele jätkus sellest.

Järgmisel päewal külastas ta ebaharilikul tunnil krahwi ja põhjendas seda sellega, et ta perekonna ustawa sõbrana end kohustatud tundwat tähtsat teadet teha.

Ta jutustas nüüd, mis ta professor Sandist kuulnud ja et ta seda awaldawat, sest et olla märganud, et contessina oma õpetajale austust näitawat, mis wõiks areneda peagi tõsiseks tundeks.

Wanemad otsustasid Theresalt kohe ta tunnete üle professori wastu aru pärida; nad teadsid, et nende tütar, nagu alati, tött ütles.

Theresa ei salanud, et ta austus Sandi wastu nii suur olla, et seda tõsiseks tundeks wõib pidada ja et ta pidi algawat armastust mehe wastu arusaadawaks pidama. Kas Sand ta tundeid wastawat, seda ta ei teadwat, ta ei olla sellest iialgi rääkinud.

Isa wastas järgmiselt, milleks ka ema nõusolekut awaldas: „On loomulik, et me soowime ja loodame oma ainsat last seltskondlikult mehele panna; see pole aga ainus põhjus, mispärast me professor Sandi wastu oleme. Me oleme kuulnud ta üle kindlast allikast midagi nii inetut, et kohe läbikäimise temaga peame katkestama.“

Raske südamega, kuid harjunud wanemate käsku kuulama, allus Theresina; oma õppimisele kui ka professor Sandi mälestusele jäi ta aga truuks.

Olgu weel tähendatud, et Conte di Monteleone Wiini õueringkondadele soowi awaldas, et professor Sand mujale saaks määratud. See soow täideti.

* * *

Peaaegu 8 aastat on möödunud Weneetsia pole enam Austria prowints.

Contessina di Monteleone pole weel abiellunud, wanemad ei mõjutanud ses suhtes enam ta tahtmist.

Perekond kawatses lähenewaid ülestõusmise pühi seekord armsas Nerwi linnakeses mööda saata, mille paljud ilusad suwilad kenas aialinnas peaaegu nägematuks muutuwad.

Mõned päewad peale nende päralejõudmist tuli ka marchese Terradura Nerwisse ja tõi enesega Weneetsia ajalehe, milles seisis pealkirja all „Armastuse wõim — raha wastu“ teade, et noor Austria ülikooliprofessor, kes pole Weneetsias tundmatu, kuna ta 8 aasta eest olnud saksa keele professor riigigümnaasiumis, end kihlanud wana, aga wäga rikka loomakaupleja lesega.

Marchese Terradura, kes — wõlgnikkudest tagaäetud — mõtles aja tulnud olewat kaasawara püüdmiseks, pidas nüüd oma kosimist tagajärjekamaks ja palus wanemaid tema eest kõnelda. Need täitsidki ta soowi ja Theresa palus enesele mõned päewad mõtlemisaega.

Kuid wahepeal juhtuwa sündmuse tõttu ei saanud ta wastata.

Päew peale marchese tulekut oli tore kewadilm suwetaolise päikesepaistega. Öhtul tegid conte ja contessa harjunud jalutuskäigu maalilikul, rahulisel merekaldal, kuna contessina üksi wabale merele sõitis. Kerged kõuepilwed, mis olid tõusmas, teda ei hirmutanud, sest ta soowis üksi laial merel olla.

Marchese astus kaldale, kui Theresa paadi kaldalt eemaldas ja saatis sellepärast wanemaid.

Kuid warsti waldas neid ja teisi, kes merekaldal jalutasid, rahutus, mis muutus seda suuremaks, mida kaugeemale Theresa merel sõitis ja mida rohkem äikesepilwi üles kerkis.

Nüüd algas ka tuul, sähwatas wälg ja oli kuulda kauget kõuemürinat; lained olid juba nii kõrged, et wäikest paati mitte alati polnud näha.

Conte tahtis kalureid tooma minna, et need kaldal seiswa suurema päästeпадига wälja sõidaks, kui mõned julged mehed appi tulid. Üks päästis paadi wabaks ja tahtis paati kaldale lähemale tõmmata; kuid tal puudus selleks jõud, paat kiskus enese lahti

ja ajas kaldalt eemale. Muidu olid ainult väikesed paadid käepärast.

Conte pööras risti kätel nõutult kalurite poole ja hüüdis:

„Palun teid taewa pärast, päästke mu laps, te saate poole mu warandusest!“ Ei tulnud wastust, oli kuulda ainult kõuemürin, tormi hulumine ja lainete loksumine vastu kaljulist kallast.

Weel weerandtundi hiljem seisis inimesed ikkagi sõnatult ja tegewuseteta kaldal; hirm oli weidi omast õudusest kaotanud, sest pilwed selgusid ja taewas tulid isegi tähed nähtawale, sest et juba widewik algas.

Nüüd kuuldi kauguses kõlawat mehehäält ütletawat: „Mis on juhtunud, mispärast on nii palju inimesi kaldal?“ Ja wastus: „Contessina Montealto on üksi merele sõitnud ja võib ehk hukkuda.“

Küsimine — professor Sand —, kes oli praegu Nerwisse jõudnud, et siin ülestõusmise pühi weeta, ruttas paatide juudre, kus seisis conte ja contessa käsi ringutades, kes teda kohe ära tundsid ja talle hüüdsid: „See on asjatu, härra professor, ärge ohwerdage oma elu!“ Sand wastas: „Kas mul oleks julgust seda teise eest teha, on küsitaw; kuid contessina Theresa eest olen walmis elu kaalule panema!“

Nende sõnadega hüppas ta paati ja tõukas selle kaldalt eemale.

Üldine kiiduawaldus saatis teda ja mõnigi soe palwe tõusis tähtede poole.

Julge laewnik oskas wihast elementi meisterdada; rahulikult ja kindlalt liigutas ta aerusid ja pidas suuna contessina paadi poole. Mitte ainult merel olid, waid ka kaldal hirmunult ootajad arwasid, et minutid on tundideks saanud.

Lõpuks said mõlemad paadid kokku; oli näha, kuidas päästepaadis olija mi-

dagi oma paati tõstis ja kuidas ta siis paadis tagasisõitu algas.

Tal õnnestus ka, hoolimata weel ikka tormisest merest, kalda lähemale jõuda, siis näis ta hiiglajõud murtud, ta ei suutnud enam paati tüürida ja see paisati ümber.

Laewnikud sõitsid nüüd aga mitme paadiga wälja, õngitsesid mõlemad merest ja tõid nad inimhulga waljute hõiskete saatel kuiwale maale.

Mõlemad olid meelemärkuseta, Theresa oli seda juba siis, kui Sand ta weest tõmbas, awas ainult wahetewalhel silmad ja kuulis alles järgmisel hommikul, kes ta oli päästnud.

Nad wiidi nüüd Conte di Montealto suwilasse „Palmiparki“, kus neid nii eeskujulikult rawitseti, et nad juba järgmisel hommikul wõrdlemisi hea terwise juurdes olid.

Marchese lasi ütelda, et ta tungiwas asjas Palermosse peab sõitma ja seal kauemat aega wiibida tahab. Kas tema teadmisel oli ilmunud waleteade Weeneesia ajalehes, et professor Sand end kihlanud olla, seda ei uuritud enam.

Juba sügisel järgnesid contessina pulmad ja olgu weel tähendatud, et Sand oma äia tahtmisel ja Itaalia kuninga ning Austria keisri nõusolekul oma nimele oma abikaasa perekonnanimi juure lisas.

* * *

See lugu juhtus wist rohkem kui pool aastasada tagasi; kuid alles hiljuti äratas ta professor Sandi wanal sõbral ja laulatuse tunnistajal armsaid mälestusi, kui sai järgmise sisuga kutse:

„Ülikooli eruproffessor Feliks Sand, Conte di Montealto, ja abikaasa paluwad austada juuresolekuga nende 20. skp. peetawaid kuldpulmi.“

Küsimus.

Eha Helgistu.

Peab mu tee siis ikka weel
läbistama okaspuhmaid?
Mil küll tohib minu hing
kord ka haista õrnu roose?
Millal wäsind tiibu tema
tohib jõuga laiutada,
wabail päiksekõrgustikel
pühapäewarahu maitsto?!

Maailma äärel.

Kanada kirjaniku J. D. Curwood'i romaan.

3

Navadlook, tema kauge kuningriigi väike iludus, ei olnud tema teelemineku puhul mitte väga hea välja näinud. Tema seisib tal südame peal. Kopsupõletik, mille neiu eelmisel talvel läbi teinud, oli oma jäljed järele jätnud.

Ja Keof, Navadlooki ilus võistlejal

Maan naeratas pimedas ja katsus enesele kujutleda, kuidas Tautuki mõnikord lootusetu armastuseasjadega nüüd võiks lugu olla. Seft

keerask tule üles. Hetke hiljem avas ta ukse. Re-dagi polnud näha — pikk korridor oli tühi. Ja siis — kaugemal — kuulis ta, kuidas üks üks kergesti avati ja uuesti kiur pandi.

Ta silmad langesid nüüd põrandal walgele, fortsumud asjale. Ta võttis selle üles ja läks oma kabiini tagasi. See oli naisterahwa tasku-rätik. Ja tema oli seda juba enimem kord näinud, oli ta pitse imetlenud — täna õhtul suitse-

Laulupeolaste rong möödub Kadrioru lossist, mille rõdult tervitab lauljaid riigivanem J. Tõnisson.

Akeli foto.

Keof oli väike südame-murdja ja oli Tautuki haigust kasutanud uute võitude saavutamiseks. Ta oli wahelduselt päris peaingel, aga ta oli väär, et iga mees tema eest elu kaalule pani, kui tal tilgakenegi neiu tumedast werest oli!

Mis puutub tema karju, siis oli nende asi wististi hea. Kümme tuhat põhjapõtra — see oli midagi, millele inimene õigusega võis uhke olla! —

Uffi peatas ta hingamise ja kuulatas. Keegi seisib tema ukse ees. Juba kats korda oli ta väljas samme kuulnud, aga kumbki kord olid nad jälle kaugenenud.

Ta ajas enese moodis istukile, woodimedrud ragifisid. Väljas liikus keegi ruttu, jooksis. Ta

tamisjalongis. Kaunis kummaline, mõtles ta, et ta selle nüüd pidi leidma oma ukse eest.

4

Mõni minut peale taskurätiku leidmist oma ukse eest tõusid Maani südamesse mitmesugused tunded — pettumus, piisut uudishintu, ja ka teatud wastikus waldasid ta. Rahutus, et ta wastu oma tahtmist mingisugusesse keerdsõlme määsitud, polnud sugugi lõbustaw. Õhtu oli teatav punktini kaunis lõbus olnud. Tema oleks küü wõtnud metsiku Smithi jeltis lõbusama õhju-mööda saata, wanadest aegadest juttu wasta —

wõi lordiga juttu puhuda kewadest. Wõi ta oleks wõinud katsuda jutule saada selle wana habemikuga, kes nii ägedasti John Grahami kohta mõtteid awaldanud. Aga ta ei kahetsenud kaotatud tunde, weel wähem leidis ta Mary Stanbishiil süüdi olemat. Põhjalikult waadates oli ju ainult taskutäht see, mis teda segas.

Miks oli neiu selle ta usse ette maha kutsunud? See imepärane asi oma kauni pitsiäärega ei paistnud ju sugugi kardetawana. Ta oli ilus ja täielik nagu ta omanik.

Allan miskas ta oma woodi kõrwale lauale. Kahtlemata oli see rätik juhuslikult neiu käest maha kukkunud. Wähemalt tunnistas ta seda enesele. Ja tema arwates oli ju ometi igal naisel ja igal neiu õigus tema usse eest mööda minna, nii tihti kui ta seda ise soowis — narr, kes teistiti mõtles! Ja kui ta see kõik saladuseks jäi — saladused ei huwitamud Allani, eriti siis, kui naised mängus olid, weel wähem huwitas teda selline rumal, wäike taskurätik, mis wististi ühelegi minale ei sobinud!

Ta heitis teist korda pikali ja jäi peagi magama, kuna ta alles Keofile ja Nawadlookile ja teistele oma asunduste inimestele mõtles. Kusagilt oli ta pärinud mittehimatawa wõime armajaid umelmeid näha — Keof oli wäga loomulik oma kiire naeratuse ja wallatu näoga, ja Nawadlooki suured õrnad silmad särasid heledamini kui ta lahtudes. Ta nägi Tautukit, kes oli tujane nagu harilikult Keofi südame tuse pärast. Ta pööratas käsitrummit, mis kellana helises, ja tema taktis tantsis Amuk Toolik karutantsu, kuna Keof liialdatud inestusega käsi plaksutas. Sfeigi unenäos naeratas Allan. Ta teadis, et Keof Tautuki armukadedusest löbu tundis. Seda oli ta silmilt näha. Tautuk oli nii rumal, et sellest aru ei saanud. Metislikult pööratas ta trummi, wihajelt süles ta peaaegu silmad, kuna Keof walgusti naerma hakkas.

Allan awas silmad ja kuulis laewakella lööki. Oli alles pime. Ta keeras tule põlema ja watas kella. Tautuki trummi unes oli tõesti olnud laewakell, mis lõi kahetsa klaasi — kell oli hommiikul neli. Läbi awatud luugi tungis sisse maa ja mere würtfikas õhk ja Allan hingas seda sügawasti kopsu, kuna ta ennast piisut sirutas. Warahommik mõjus temale kui wein weres.

Tasakesti tõusis ta, pesi ja riietus, siis suutsu suhu pannes. Alles riietusega lõpule jõudes — märkas ta taskurätikut laual. Nüüd ei mõtistlenud ta enam, kuidas see ta usse taha saanud — arwatawasti wiist neiu lohakuse tagajärjel, see oli kõik. Ja ta tahtis selle talle tagasi anda. Kõik, mis sellega seotud, oli temale üks kõik. Masinlikult pistis ta fortsumud taskurätiku oma kuuetaskusse, enne kui laewalaele läks.

Nagu ta juba aimanud, oli ta üksi. Laewapromenaad oli tühi. Läbi kontlikult walge hommiikudu nägi ta tühje tooliridu, tuhmit põles tuluke tüürimajasefes. Basaarduuled Aasiast ja Joe merewoolus Jaapani poolt olid Mefisandri arhipeli marafult kewade toonud. Mail oli juba palju juuni toredusest. Aga koit algas weel külmalt ja hallilt. Paksud udupilwed seisid orgudes wõi weeresid nagu suits mäekülgedelt merele, nii et laew siin oma teed pidi kätina pikkamisi nagu roomaw laps pinedas.

Allan armastas seda hädaohklikku randa tema saladuslikkude wõludega. Ettewaatlikult libises „Nome“ edasi, nagu hinge kinni hoides ja nagu oleks iga terasenael temas elaw katsesarw. Allan teadis, et kapten Nifle ei maganud, waid tüürimajasefes terawasti walgesse uttu wahtis. Kardetawalt lähedal, kusagil läänes, pidid olema Admiralliteedi saarte kaljud. Jdas seisid weel halastamatud graniitkarid ja surmawad kaljud, mille äärt mööda „Nome“ pikkamisi pidi roomina Juneausse. Ja Juneau ei wõinud enam kaugel olla.

Allan nõjatas reelingule ja imes sigarit. Töö ootas teda. Juneau, Skagway ja Cordova ei tähendanud temale midagi muud, kui et nad olid Alaskas. Ta ihkas weel kaugemale põhja, ihkas oma kätute tundrate ja suure asunduse juurde, mis teda seal ootasid. Ta oli Washingtonis ometi midagi saawutanud ja ei tunnud sellepärast kahetsust, et oli weetnud seitse kuld ühisriitides. Tema weri hoiskas mõteldes ülesannetele, mis teda ootasid. Alaskat pidi wiimaks ometi pärima oma õigused ja temaga ei tohitud mitte enam põlgawalt ümber käia.

Kuld!

Ta naeris.

Kullal oli oma meelitus ja oma romantika, aga mis oli kõik mägede kuld nende suuremate asjade kõrwal, mida tema tahtis toimetadal. Temale paistis, nagu oleksid kõik inimesed, kellega ta seal all koos olnud, mõtelnud waid kullale, niipea kui nad kuulsid, et ta oli Alaskast. Jffa kuld — ja see eimeseks, siis jää, lumi, pikad ööd, mahajäetud, wiljatud lagenditud, läbipääsematud mäed, hirmsatest tormidest igawesti puistatud maa põhjanaba lähedal — see oli kõik, mis inimesed Alaskast teadsid.

Kuld oli Alaskat needus. Kui inimesed mõtlesid Alaskale, siis tõusid nende ette ifka jälle waid wanad, kullapalawikust täidetud päewad ja tragöödiad, mis sündisid Chilkootis, Dawsonis ja Circle Citys. Aga nad hakkasid juba oma arwamist muutma ja filmi awama. Sfeigi walitus hakkas ärkama, niipea kui temale selgeks tehtud, et dollari ahnus ja allkäämatjud ainjaks otstarbeks põlnud raudtee-ehitamisel põh-

japool Mount St. Eliast. Senaatorid ja kongressi liikmed olid tema ja eriti Karl Lomeni juttu tähelepanelikult ja tõsiselt kuulanud. Ja lihakuningad niug veiseparunid, need kavalad poisid, olid katsunud teda ära osta, olid Lomenile neljakümnetuhande põhjapõdra eest Sewardis pakkunud maailma waranduse! See oli üldise ärkamise tundemärk, absoluutne tõendus!

Ja kontsessioneeritud riisujatega, nagu üks oli John Graham, pidi Alaskas ise valmis saama. Sest sai raste mõtlus. Maailm oli võimalik olnud nende suurrahameeste-röövikute maahävitava tegewusega mõõdunud talwel all tosinas riigis tutwuneda — riikides, mille metsad nad häwitamud, mille järwed ja jõed nad tühjaks riisunud ja rüüstamud, mille õiallikad nad kuivaks lastnud ja wälja imenud! See oli nende inimesekujuliste termittide töö, kes maa kontideni paljaks närisid. Kohkumus ja osalt hirmugi olid teda wallanud, kui ta nägi nende häwitust Michiganiis, milline maa oli ford Ameerika metsarikkaim riik. Kas ei salliks Washingtoni walitsus ka Alaskas sellise olukorra tekkimist? Poliitika ja raha — need kaks inimliku arengu maenlast — mõiks siis Alaska laiba juures hõifata!

Uga seda ei wõinud ta ial lubada!

Ta lihaksed läksid pingule, nagu oleks tal mõtlus ees. Ja tema eesmärk oli mõtlust wõidukalt läbi wiia, ka kui ta iga aasta oma elust selleks kaalule panil. Temal ja weel mõnel teisel oli kindel nõu inimsoole näidata, et need miljonid morgenid tundraid kangel põhjas ei olnud mitte wäärtusetu maa maailma äärel. Nad elustawad ta ja niinimetatud wiljatud maadlad saamad lugematute põhjapõdra karjade all kornisema — kowemini kui ameerika rohulagenditud weisekarjade sörgade all warijewad. Ja Alaska toidab poole Ameerikat, kes teda ford pilkas ja temale põlglikult waatas.

Laewakella helin äratas ta mõtetest. Teadmuseta olid ta sõrmed taskus mänginud taskurätikuga. Näid tõmbas ta selle wälja ja tegi äkki liigutuse, nagu oleks ta seda tahtnud üle parda wifata.

Siis urises ta sellise tegutsenise naeruwäärlikkuse üle, pistis rätiku jälle taskusse ja samus laewa nina poole. Ilma et ise oleks teadnud, oli ta wäheuhke oma kiretule enesewalitsmisele, mille tagajärjel ta inimestele tihti paistis olemat enam kivi kui olemus lihast ja werest. Järste mõtteid ning tegusid, mis ta filosoofilisest tasakaalust wälja paistaksid, tema ei armastanud.

Udu tõusis.

Allan mõtiffles, mis temast oleks saanud, kui tal oleks olnud öde nagu Mary Standish wõi

üldse perekond — wõi isegi ainult mõni omu. Tal oli weel selgesti meeles ta isa; ema ta enam nii hästi ei mäletanud, sest see suri, kui ta kuus aastat wana oli; kui ta kaksikümneend aastat wanaks sai, suri isa. Isa oli temale igas asjas eeskujuks. Magu tema, nii tahtis Allan elada, wõidelda, püüda ja kartmatult surra. Oma nagu ja häält mäletas ta weel waewalt; paljude aastate jooksul oli see muutunud pühalikuks mälestuseks, millele ta aukartlikult ainult harwa lähenes. Õdesid ja wendi ei olnud tal olnud. Tihti oli tal wendade puudumist kahetseunud. Uga öde...

Ta urises selle mõtte juures laitwalt. Öde oleks ju tähendanud kütkestust nõnda nimetatud tsiwilisaatsiooni külge — arwatavasti linnu wõi koguni riike. Ta oleks pidanud elama orjaelu, mida ta wihkas. Tema oskas oma wabadust hinnata. Oskas sellest lugu pidada. Selline öde, nagu Mary Standish, oleks olnud katastroof. Ta ei osanud enesele kujutleda, et Mary wõi mõni teine naine — Keoki ja Nawadlooki ja tema rahwa seltsis temaga tundrates koos elas. Ja tundrad jäid ikka tema koduks, sest seal elas ta süda.

Mõõbudes tüürimajakesest, nägi ta äkki kummalist fogu, mis toolil konutas: See oli metsik Smith. Allan mõis näha, et ta ei maganud.

Nagematult jäi ta seisma.

Smith oli wäike mees; tema sassis punane habe, mis katest märg, oleks weel hiiglaseligi suur olnud. Tema walfjad harjasjuuksed kowendasid weel ta rööwilaadilist wälimust, aga jättes kowale ta näo, oli seal wähe sellist, mis inimsoole oleks wõinud hirmu teha.

Mõned inimesed naeratasid, kui teda nägid; teised, kes teda ei tunnud, naersid täiest kõiist — hiiglawurrud mõisid olla weidrad. Ja metsiku Smithi wurrud olid seda.

Uga Allan ei naeratumud ega naernud, sest selle mehe wastu, kes oma nime Alaskas ajaloo paljudele lehekülgedele kirjutanud, tundis ta midagi, mida peaaegu wennaarmastuseks oleks wõinud nimetada.

Tol hommikul, mil Allan teda nägi, polnud metsik Smith enam ammugi kõige karmem kätt White Horse ja Dawson City wahel. Tema oli kurb mälestus neist wanust ajust, mil ta üsipaani oli rööwleid salgataupa wõitnud ja ta nime nimetati ühe hingetõmbega George Carmackiga koos ja mil sadanded temast eeskuju mõisid. Tema nägemine halli koidu ajal tõi Allanile peaaegu kurwa meeoleolu. Ta teadis, et metsik Smith jälle maksujõuetu oli, ehk ta küll juba enam kui kaksikümneend korda oli olnud mitme- ja mitmekordne miljonär.

„Tere hommikust,“ ütles Allan nii ootama-

tult, et väike mees enese wälkfiiresti ümber pööras — triff, mis weel sellest ajast pärit oli, mil revolver kiiremini käes oli, kui seda silmadega juudeti jälgida. „Miks nii üksipäini, metsik Smith?“

Metsik Smith tegi grimassi. Tal olid lus-tilikud siinfilmad, mis nagu karedakarwafel Shoti koeral karwaste kulmude alt wälja wältsid.

„Mõtlen parajasti,“ ütles ta, „milline rumal asi raha on. Tere hommikust, Alan!“

Mees noogutas ja ititas, ja Alan nägi jälle wana humoori, mis metsiku Smithi wiimane warandus oli, ükskõik kui halwasti ta käsi ka käis. Ta astus tema kõrwale, nii et nende olad kofku puutusid, kuna nad reelingu äärel nõjatasid.

„Alan,“ ütles metsik Smith, „mulle tuleb harwa see mõte, aga täna õffel juhtus see ometi. Sina pole Bononjat unustanud, mis?“

Alan raputas pead.

„Kuni Alaska püsib, ei unusta meie Bononjat.“

„Mina tõiin sealt miljoni wälja — see oli Cormacki leinukoha kõrwal — ja siis kadus see ruttu, mis?“

Alan noogutas sõnalausumatult.

„Aga seda ei saa sugugi mõrrelde Gold Run Creeki,“ jatkas metsik Smith mõtlikult.

„Sina pole wana Mleck Mc Donaldi, tead, sshotkast, unustanud, Alan? Me wõtsime tooford aastal 98 seitsekümmend kotti kaasa, et kulda tagasi wiia, ja wajasime siis weel kolmkümmend kotti. Uheksatuhat dollaritkorruga, ja see oli alles algus! Noh, ka selle jäi jarwif. Ja wana Mleck jäi pärast maffujouetuks. Aga ta jättis järele ilusa naise, kes oli pärit Seattlest. Widiin enda kullakaewajana temale osanikuks tingima.“

Ta waitis hetke aega ja silitas oma kaste-märga habet, kui esimene päikesekiired udust läbi tungisid.

„Wiskforda järestikku leidsin ma palju kulda ja jäin jälle waeseks,“ ütles ta pisut uhkesti. „Ja nüüd pole mul jälle krossigil!“

„Dean,“ ütles Alan osamõtlikult.

„Nad rõõwisid minult Seattles ja San Fransiscos wiimse sendi,“ ititas metsik Smith ja hõõrus lustilikult käsi, „ja siis ostsid nad mulle sõidupileti Nomesse. See oli nende poolt pagana ilus, eks ole? Nad ei wõinud wiisakamad ollagi. Teadsin, et tol mehel, Headil, süda on. Sellepärast usaldasin ma oma raha ka temale. See polnud tema süü, et ta selle kaotas.“

„Wuidugi mitte,“ noogutas Alan.

„Ja mul on pisut kahju, et ma tema peale selle eest lasksin. Jah, tõesti on mul sellest kahju.“

„Sa lasksid ta maha?“

„Mitte täiesti. Lasksin tal mälestuseks ühe kõrwa ära — Ghint Hollerani lokaalis. Ma kahetsen seda waga. Ei mõtelnud tooford, kui kena see temast oli, et ta mulle pileti ostis Nomesse. Lasksin mõtlematult, filmapiltkes wihas. Sellejuures tegi ta mulle ju head, tegi mu kergeks. Sina ei tea, kui waba, kerge ja ilus kõik on, enne kui ja weel pole paljas!“

Ta naeris oma habemepuhma tagant peaaegu nagu poisike ja nägi selle juures, kuidas Alani nagu pilwe läks. Ta kahmas tema warukast kinni ja raputas seda.

„Alan, see on tõesti minu arwamine,“ seletas ta. „Sellepärast ma ju mõtleugi, et raha on rumal asi. Raha wäljaandmine ei tee mind õnnelikuks, ainult kulla leidmine mägedes paneb mu were kuumemini weerema. Ja kui ma kulla leiari, siis pole mul tema jaoks erilisi wajasid. Soowin, et temast wõimalikult ruttu jälle lahti saan. Wuidu muutusin laisaks ja lähetsin raswa ja mõni meieaegne arst tahaks mind opereerida ja mina sureksin. Selliseid operatsioone tehakse nüüd Friscos palju. Mul oli kord walusid, ja nad tahtsid minu seeft midagi wälja lõigata. Mõtles ometi, Alan, mis mehele wõib juhtuda, kui tal raha on!“

„On see sinu tõsine arwamine?“

„Jah, minu elu juures. Ma igatsen waba taewa ja mägede järele, Alan. Ja kollase tohju järele, mis minu mänuqasi saab olema surmani. Keegi annab mulle Nomes tarwilikud asjad ja mina hakkari jälle temale osakasu peale kulda kaewama.“

„Seda ei sünni,“ ütles Alan äkki, „kui mina seda wõin tahtsada. Metsik Smith, mina wajan sind. Wajan sind oma juures Endicotti mägedes. Kümnetuhat põhjapötra on mul seal. See pole kellegi maa ja meie wõime seal teha, mis tahame. Aga mina ei otfi kulda. Mina soowin midagi hoopis muud. Ometi usun ma, et Endicotti mäed on sinu kollast mänuqasja täis. See on uus maa. Sina pole seda ital weel näinud. Jumal teab, mis ja seal kõik weel wõib leida. Kas tuleb?“

Metsik Smith ei pilgutanud enam oma lus-tilikke filmi. Ta wahtis tarretult Alanile.

„Kas ma tulen? Alan, kas tahab mõri laps katsuda oma ema toita? Ara küsil Tee minuga katset! Ütle seda weel kord!“

Nad raputasid tugewasti üksteise kätt.

Naeratades osutas Alan peaga idasse.

Wiimane udu haihtus ruttu. Sakiliste mägede tipud paistsid wastu pilwetumat siinitawast filma, hommikupäike kiirgas ja sädeles punasena ning kollasena tema lumistunud harjades.

Helilooja **Milna Hermann** Foto Akel.
juhatab tormilise kiiduawalduse osaliseks saanud
enese kompositsiooni „Weel kaitse kange kalew.“

Enn Wörk,
meie andekamaid nooremaid heliloo-
jaid, kelle laulud: „Tulevik“ ja „Ma lille-
side me wõtaks“ said IX üldlaulu-
peol erilise sooja poolehoiu osaliseks.

Riigivanem saabub laulupeo awamisele. Mikase foto.
Pahem. paremale: sisem. H ü n e r s o n, riigivanem J. T õ n i s' s o n, riigikogu esim. E i n b u n d.

Metsil Smith noogutas pead. Rääkimine oli ületigne.

5

Eine oli juba pooleldi mööda, kui Alan söögisaali astus. Tema laua juures oli vaid kaks tühja tooli. Üks neist oli tema oma, teine Mary Standishi oma. Mõlemate toolide ühesugune tühjus paistis Alanile esimesel hetkel teatud isedaaralises suhtes seisvat. Ta noogutas istet võttes, ja ta filmad särasid rõõmsasti, kui waatas noore inseneri näole, kes kadepalt ja pealekaebavalt tema poole wahtis, kuigi ta kindel oli, et ta vähemaltki ärewust ei ilmutanud. Alan lõi lustilikult. Noore mehe nimi oli Tucker, nagu see nüüd temale meelde tuli. Tuckeril oli pikk, rikkumatu nägu, ta oli tugema kehaga ja nägi kena välja. Isegi pime oleks võinud räähi, et noor insener enam kui pealiskaudset huvi tundis Mary Standishi vastu — ta oli neiusse kõrvuni armunud.

Sellepärast tahtis Alan niipea kui võimalik oma hooletust heaks teha ja neid üksteisele tutvustada, kuna neid keegi laua juures polnud tutvustanud. Või wahetas ta inseneriga jalamaid platssi? Tutvustas ta neid, siis wabastas see tema kahtlemata teatud wastutusest, mida ta alati tundis.

Ta katjus järele mõelda. Aga otsest hoolimata ei läinud tal wastasolew tühi tool meelest. Büsiwalt seisis ta seal, tõrjus tähelepangematu tagasi, tõrkus unustusse sattumast. Ja kuna teised toolid tühjenesid, kui nende omanikud lauast tõusid, hakkas see tool temale ikka jälle filma. Selle hommikuni oli temale see tool nagu teisedki tühjad toolid üsna tähtsusetu olnud. Kuid nüüd efitas ta teda alati, seda enam, et tal soowi polnud wahepidamatult mõelda möödunud ööle ja Mary Standishi kohtamisele John Grahami käsilase Rosslandiga.

Ta jäi niimafena laua juurde. Tucker tõusis kahe teisega, kui ta wiimane lootus Mary Standishi näha kadus. Mõlemad teised kadusid söögisaalikesse, kuna noor insener äkki nagu põrandale kaswamult seisma jäi. Alan, kes teda silmitses, nägi, et mees punastas.

Vähemal hetkel leidis ta selle nähtusele seletuse. Ilmus Mary Standish. Ta läks Tuckerist mööda, ilma et seda nagu oleks märganud, noogutas Alanile jahedalt ja lühidalt pead ning istus oma kohale. Ta oli väga lahwati.

Alan ei näinud enam midagi rõõmsast wärwist, mis eile ta põski oli elustanud. Neiu laskis pea pisut longu, korrasdas kleiti. Päikesekiired mänglesid ta juustel.

Alan silmitses teda, kui ta filmad tõstis, mis vähemaltki jegaust ei ilmutanud, waid te-

male ükfilmilil oma jahedas ilus otja waatasid. Temale paistis võimatu olemat, et sellised armasad filmad mõiksid osa wõtta pettusest ja selgata talitamisest. Aga kas tal polnud weel küllalt tõendusit neiu kamaluhest ja petnisest? Oles ta filmad hetkekski maha löönud või pisutki kaheksust ilmutanud, Alan oleks tema wabanduseks küllaldasi põhjusi leidnud. Jah, seda ta oleks leidnud. Kuid selle asemel puudutasid ta sõrmed äkki neiu taskurätikut oma taskus.

„Kas magasite hästi, preili Standish?“ küsis ta wiisakalt.

„Mitte sugugi,“ wastas neiu nii wahameelselt, et Alani weene, neiu petjaks arvata, juba pisut wankuma hakkas. „Katsusin siuisid rõngaid oma filmade alt ära puuderada, aga kardan, et see mul ei õnnestuud. Kas küsite selle pärast?“

Alanil oli neiu taskurätik käes.

„Täna on see esimene kord, et ma Teid eine ajal näen. Sellepärast uskusin, et olete hästi maganud. On see teie oma, preili Standish?“

Alan silmitses terawasti neiu nägu, kui neiu taskurätiku ta käest wastu wõttis. Järgmisel hetkel naeratas neiu. See naeratus polnud mitte tehtud. Selles peegelbus kiire naiselik rõõmsus, ja Alan oli pettunud, et neiu nägu vähemaltki lohmetust ei ilmutanud.

„See on miin taskurätik, härra Holt. Kust te ta leidsite?“

„Omakabiinutse eest, pisut aega pealekeskööb.“

Alani wastus oli peaaegu jäme oma täpsuses. Ta wotas midagi sellest, aga midagi ei tulnud, peale naeratusse, mis filmapilgu kauem neiu huimtel wiibis, kuna ta selgete filmade sügawuses naer wälkus. Neiu otsekohene pill oli süütu kui lapsepill, ja Alan pidi teda waadates ka mõtlema lapsele, väga ilusale lapsele. Ta tundis lõõki, mis ta neiu wastu tarwitatud inimesetundmine jaanud, nii ägedasti, et külna kummardusega tõusis.

„Ma tänan Teid, härra Holt,“ ütles neiu. „Teie wõite minu tänu kujutleda, kui Teile ütlen, et mul siin laewas ainult kolm taskurätikut kaasas on. Ja see siin on nut lenniträtik.“

Neiu hakkas einakaarti silmitsema ja Alan kuulis lahkudes, et ta kelnerilt puuwilja küsis.

Alani meri kees ägedasti, aga tema näost polnud midagi näha. Tal oli mitterugaw tunne, et neiu filmad teda jälgib, kuna ta kangelts ükse poole sammus. Ta ei waadanud taha. See noor neiu oma sileda peaga ja heledate filmadega oli tema elu siledale teele heitnud tolmusterat, millele ta peaaegu komistas. Ta oli narr.

Siis süntas ta sigari ja kirus iseennast.

Keegi lükkas teda ja kiskus ta käe põlewa figariga peaaegu kõrwale.

Ta vaatas üles.

See oli Rossland, kes talle kaaluvalt ja jahedalt otja vaatas.

„Palun wabandust.“ Laisalt ja allalaskwalt wistas Rossland temale need sõnad üle öla, kuna ta ise muretumalt naeratas. „Rahetsen, pois, aga sina ei peaks ennast minu teele ette toppima.“

Man naeratas temale wastu. Wallatus tujus oli temale kord Keok ütelnud, tema filmad olla nagu muruvad kassid, kui ta tapmisehimulikus helemuses wiibis. Peaaegu pillaw naeratus kadus Rosslandi huultelt, kui ta söögituppa astus.

See oli kaunis tuntawalt enne kokkuväägitud waheluhtumine Mary Standishi ja John Grahani esitaja wahel, mõtles Man. Kogu saalis leidus nüüd weel waewalt pooltohinat inimest, ja sihtis oli neil wististi, et Mary Standish nüüd Rosslandi seltsis wõis einestada. Ja see oli arwatavasti ka põhjus, mispärast preili Standish teda, Manit, nii jahedalt oli teretanud. Neiu mure, et ta laust lahkus, enne kui Rossland ilmus, oli temale nüüd, mil ta asjast aru sai, selge.

Ta imes oma figarit. Rosslandi wahetulek ei olnud talle figari õiget põlemasüütamist wõimaldanud; ta tõmbas teise tuletiku üles. Seekord õnnestus see, ja ta tahtis põlewat tikku parajasti kustutada, kui ta äkki wiivitas ja selle kätte jättis, kuni tuli ta sõrme kõrwetas.

Mary Standish ilmus läwale. Ta filmad loitsid, kaks plekki seisid ta põskedel. Man imestas ta tuleku üle nii wäga, et ennast ei liigutunudki, waid ainult tikku lastis kulluda.

Neiu nägi teda ja noogutas temast möödudes ainult õige natuke pead.

Näpea kui ta kadus, ei suutnud Man uudishimule, söögituppa maadata, wastu panna. Nagu ta arwanud, istus Rossland neiu platsi kõrwal ja silmitses rahulikult einekaarti.

Kõik see, möödus Man, pidi üsna huwitaw olema inimesele, kes armastas mõistatusi. Temal isiklikult polnud lusti mõistatusi lahendada, ja tal oli rüüt häbi oma uudishimust, mis teda oli ajanud Rosslandi järele waatama. Ühtlasi rõõmustas teda jäme wastuwõtt, mis sellele habematule poisile, kes teda möödudes riivanud, preili Standishilt osaks saanud.

Ta läks laewalaele.

Päike walas sirawat ilu mägede lümitunud harjadele ja talle paistis, nagu peaks ta ainult kae wälja sirutama, et neid puudutada. „Nome“ näis otseteed selle mäeparadiisi südamesse sõitwat. Üsna lähedal ida pool seisid manner, ja nii ligidal teisel pool seisid Douglase saar, et ta sealt ühe mehe hütet wõis kuulda. Ja just

tema ees siras nagu hõbepael Gastineau kaanal. Mägilinnad Treadwell ja Douglas olid näha.

Keegi ükkas teda tafakeji küünarnukiga — metšik Smith seisid tema kõrwal.

„See on Bill Treadwelli linn,“ ütles Smith. „Siin asusid Alaska rikkainad kullakaewandused, nüüd on nad wett täis. Lõundsin Billi weel tol ajal, mil talle paari saabaste raha muret tegi; ta pidi ostma kantud ja neid ise lappima. Siis oli tal õnne; ta sai kuidagi wiisti nelikada dollarit, ostis siis ühelt mehelt, keda Brantfusse Beetriks hüüti, mõned morgenid maad. Siis omandas ta kaewanduse „Õnneaugu.“ Ja oli aeg, mil seal enam kui üheksajada puurmasinat töötasid. Noh, silmitse teda, Man. Ta wäärrib seda.“

Ei tema hääl ega teadaanne kõlanud kuidagi fundiwalt.

Laewalael askeldasiwad reisijad, kuna laew piffamisi Juneaule lähenes. Man jalutas nende seas; mingisugune pekkumus waldas teda. Ta teadis, et elawalt Mary Standishi otsis, keda ta kufagil ei näinud, ja oli rõõmus, et metšik Smith ühe tuttawaga kokku sai ja ta üksi jättis. Märkamine, et ta mõtted ikka jälle Mary Standishi juurde ruttasid, ei rõõmustanud teda, aga nii see kord oli. Dolmutera efitas teda kõwasti. Ta ei lastnud ennast ka mõlemisest nii kergesti kõrwalbada, nagu ta seda enne oli oletanud. Wastu tahtmist oli wäfte draama söögisaalis temale mõjunud. Mary Standish, kes oma ilus wäga armast ja naiselikku mõju awalbas, kui ta Rosslandist wälkuwail filmil ja lõkendawail põsil lahkus, oli Manile näidanud, milline wõitluswõim temas peitus. Ja Man armastas wõitlust ning wõitlejaid.

Ta waatas Rosslandi järele ringi. Temal oli nüüd lust seda meest kohata.

Ükses kui laew üsna Juneau ligidal oli, mis maalerlikus toreduses Juneau mäe ääres terrassifujuliseks lewines, läks ta alla waheteki. Üksikud reisijad, kes siin laewalt tahtsid lahkuda, olid laewajilla lähedale oma pakkidega kogunud. Man tahtis neist parajasti mööduda, kui ta äkki seisma jäi. Mõni jannu tema ees seisid Rossland nii, et wõis iga maaleminejat näha. Mees awalbas kaunis eemalelukkawat muljet, sõrmitfes oma uuriketti ja hoidis silda filmas.

Wälkfireesti tegi Man otjuse. Ta lähenes temale ja puudutas ta õlga.

„Teie ootate preili Standishi?“ küsis ta.

„Jah.“

Rossland ei tarwitunud põikawat wastust, ta hääl kõlas karedalt ja kindlalt, nagu mehe hääl, kelle seljataga seisab suur wõim.

(Särgneb.)

Tõtt ja nalja.

Ma armastan sind, sest . . .

Kord elas noor kuningatütar, kelle armastust neli noort kuningapoega leekiwa armastusega püüdsid võita. Kuna tä oli mitte ükski ilus ja weetlew, tark ning üliwäga rikas, waid temal ka tõsine süda õrna pihiku all põksus, siis otsustas ta kosilasi panna proowile. Igale neist pidi esitatama küsimus, mispärast ta teda armastab; ja kes kõige parema wastuse andis, seda töötas ta õnnestada oma käega.

„Ma armastan sind, sest et sa oled ilus,“ ütles esimene kuningapoeg wõluwa naeratusega. Kuningatütre nina läks kipra.

„Iludus on wõrgutaw,“ wastas ta ja raputas pead.

Ta laskis teise kuningapoja tuppa kutsuda. „Ma armastan sind, sest et sa oled tark,“ wastas teine kuningapoeg truustudamlikult.

„Minu tarkus läheb sulle warsti ehamugawaks,“ wastas kuningatütar ja ei tahtnud temast enam midagi teada.

„Ma armastan sind, sest et sa oled rikas,“ sosistas kahwatu kolmas.

Kuningatütar jäi mõttesse.

„Ta meeldib mulle weidike, sest ta on wähemalt aus,“ sosistas ta lehwiku warjus lähemale kojadaamile, kes kuningapoja wastust kuuldes olid peaaegu minestamas, ja noogutas kuningapojale jumalagajätteks lahkesti pead.

„Ma armastan sind, sest . . .“, algas kuuma-wereline neljas ja peatas. Puna tõusis ta ilusale näole. „Ma armastan sind, sest . . .“, algas ta uuesti ja ei osanud enam midagi ütelda.

Siis tuli ta huultelt kirgline sõna:

„Ma armastan sind, oh, ma armastan sind ja mõtlesin ööd ja päewad, et leida põhjust. Aga ma ei oska seda ütelda, waid ma pean sind armastama, magus kuningatütar, ja ei tea ometi isegi, mispärast!“

Nõnda tunnistas ta oma hädas.

Kojadaamid kõhistasid naeru ja teiste kuningapoegade näod läksid neid sõnu kuuldes jälle heledaks. Aga ta süda põksus rüü ägedasti, et kuningapoja terawad silmad seda märkasid. Siis tuli talle weel midagi meelde.

„Ma armastan sind, sest et sul on südal“ hüüdis ta hõisates ja langes ta ette põlwili.

Kuningatütar wõttis ta pea oma käte wahele ja suudles kõigi kojadaamide kiituse saatel otsekohe ta huuli.

Kolm tagasilükatud kuningapoega pugesis waikselt uksest wälja.

Kõige tähtsam.

„Mis sa eile ooperis ka kuulsid?“

„Oh, suure hulga uudist: Jossele on jäänud maksujõuetuks, kindral Maimuri tütar abiellub pastoriga ja adwokaat Öiglane laseb enda lahutada!“

Lapsed.

Wäike Wirwe on esimeses pulmas olnud. Ta on wäga uhke ja küsib ning küsib, kuna noorpaar esimese öö weel kodu magab. Järgmisel hommikul tormab ta magadistoa ukse juurde, koputab, pistab peakese ukseprao wahelt tuppa ja küsib saladuslikult:

„On Teil juba lapsi?“

Mittekohane nõuanne.

„Peaksin enesele tingimata laskma uue suipalitu teha, aga rätsepp ei taha enam laenuks anda!“

„Noh, siis tee, mis mina teen: lase wana ümber pöörda!“

„Õige küll, kui aga palitul kolm külge oleks!“

On inimesi, kel on kõik üks kama, kas wenelane wõimul meil wõi sakš, kas tuleb Anwelt meid siin alandama, wõi mõni teine peenike wõi paks.

Ei nemad nende all siis suudki awa, waid waikiwad kui witsakene wees; nad teewad näo lahkelt naeratawa, kui käskijaks neil mõni wõõras mees.

Kui aga ülemusetoolil istub meil oma mees, kes rahwa walitud, siis nende waade tema wastu ristub, ja paljudest ta pole sallitud.

Kes iial pikem teistest peajao, ei seda lühemad wõi sallida, waid nõuawad: „Pea temal maha rao, et oleks ühepiku teistega!“

See orjaweri on, jah, orjaweri ja orjameel nii kurb ja närune, mis wõõrale on alluma siin peri, kuid oma mehe tõmbab wõllassel!

Mil saame sellest orjawerest lahti, et selguda wõiks see me tegudest? Kas tuleb aeg, mil tahet meil ja mahti on austada ka oma inimest?

TELLIMISE HINNAD:

TELLIMISE HINNAD:		WÄLISMAILE:	
Aastas (24 nr.nr.)	Kr. 7.50	2 kuus (4 nr.nr.)	Kr. 1.60
1/2 " (12 nr.nr.)	" 4.—	1 " (2 nr.nr.)	" —.80
1/4 aast. (6 nr.nr.)	" 2.25	Üksiknumber	" —.40

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

Chr. Jensen

Vacuum Oil Company New-Yorgis
ainuesitaja Eestis

TALLINNAS, Wana Posti, nr. 5. :: Telefon 12-93, 33-62.

Gargoyle Mobil õlid on parimad maailmas.

Rätsepaäri

MAX JOHANSON

Talinnas, Lühike Jalg 6
Kõnetraat 30-89

Teatab oma austatud tellijaskonnale ning sellest huvitatuile, et saadetakse **kevad- ja suverlildeld** maitserikastes värvides ja suures valikus on Londonist kohale jõudnud.

Austusega **M. Johanson.**

Täiendage oma raamatukogu köidetud „Romaan“ aastakäikudega:

Aastakäik	1922	Ilu- ja poolnakkõttes	700.
„	1923	„ „	900.
„	1924	„ „	950.
„	1925	„ „	950.
„	1926 ja 1927 a.	„ „	950.

Kõitmata 200 mk. odavam. Saada kõigist suurematel rmtkpl. ja talitusest, **Müürivahe tän. 16, telefon 12-53.**

Riiete keemiline puhastuse ja pressimise tööstus

„VESTA“

NIGULISTE TÄN. 6 (apteegi vastu). Telefon 13-47.

Meeste- ja nalsteriiete: ülikondade, kostüümide, palitute, jne. kiirpressimine ja puhastamine igasugu plekkidest.

Riiete parandus.

Ülikonna pressimine 15 min. jooksul.

Kohal pressijaile ootamiseks eriruum.

Aratoomine ja kojasaatmine tasuta.

Odavad hinnad.

„MILLER kummid on kõige paremad kummid, mida meie seni tarvitanud“, ütles O/Ü.

„Mootori“ asjaajaja direktor ins. E. Schiffer, vastates hiljuti sellekohasele küsimusele.

See ei ole harilik kirjalikult antud „arvamine“, nagu neid kõikjal kergel käel tasu eest valmistatakse, vaid erapooletu ja asjatundlik otsus — laialdase statistilise materjaali ja tege-
likkude kogemuste põhjal.

Sarnane otsus on arusaadav, kui silmas peame, et Milleri autokummide konstruktsioon tugeneb kolmel tähtsal uuendusel:

- 1) Ühest tükist koosnev tald ja küljed, millega kõrvaldatud murdumise võimalus.
- 2) „Teesse hambuv“, teepinnakujuline tald mille tagajärg on: suur kokkupuutumispind teega ja seepärast ühetasane ja aeglane kulumine.
- 3) Uniflex Cord konstruktsioon; ühtlane painduvus, suurem elastsus ja seega väiksem sisemine soojus ja suurem kilomeetrite arv.

MILLER — Ameerika teoreetiliselt õige ballon-kummi

Ainuesitaja Eestis:

A. ROSENWALD & CO., TARTU.

Suurturg nr. 8, telefon 300.

Müüjad:

HEINR. LAGUS, TALLINNAS,

Müürivahe tän. 16. Telefon 12-53.

PÄRNU MAJANDUSÜHISUS, Pärnus.

J. PAAP, Joala tän. 14, Narvas.

A. ROSENWALD & CO., Viljandis.

VALGA ÕLLETEHAS, Valgas.

G. LAAS, Paides.

A. RUUSMANN, Petseris.

Miller teoreetiliselt **õige** kummi

